

Monikulttuuriset liikuntahankkeet

Vuosien 2015–2016 hankeseurannan tuloksia

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Sanna Pasanen • Kaarlo Laine

MONIKULTTUURISET LIKUNTAHANKKEET

Vuosien 2015–2016 hankeseurannan tuloksia

Sanna Pasanen & Kaarlo Laine

LIKES-tutkimuskeskus

2017

Sanna Pasanen & Kaarlo Laine

Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 326

ISBN (pdf) 978-951-790-423-0

ISSN 2342-4788

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES

Jyväskylä 2017

Kannen kuva: Sporttia kaikille -kerhot / Jasmiina Gharieb

TIIVISTELMÄ

Vuodesta 2011 alkaen opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on jakanut *kehittämisy-*avustusta kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla. Avustuksen puitteissa tuetaan monikulttuurisen liikunnan edistämistä paikallistasolla. Käsillä olevan raportin tavoitteena on tuoda esiin kehittämishankekokonaisuuden tuloksia, onnistumisia ja ongelmia toimintavuosilta 2015 ja 2016. Raportin pääaineisto on kerätty sähköisenä kyselynä, johon vastasi vastaava henkilö 32 eri hankkeesta. Lisäksi aineistona hyödynnettiin avustusta saaneiden hankkeiden hakemusasiakirjoja sekä 13 hankkeen hankehaastattelusta tehtyjä havaintoja. Hankkeiden seurannasta on vastannut LIKES-tutkimuskeskus.

Hankeavustuksen avulla järjestetään hankkeiden omaa liikuntatoimintaa sekä integroidaan maahanmuuttajia kunnan ja paikallisten liikunta- ja urheiluseurojen jo olemassa olevaan liikunnalliseen perustoimintaan. Myös maahanmuuttajien omaehtoista liikkumista ja hyötyliikuntaa tuetaan.

Hankkeiden kautta monissa avustusta saaneista kunnista on innostuttu, pystytty, opittu ja totuttu järjestämään aiempaa monipuolisempaa matalan kynnyksen liikuntatoimintaa kaikille paikkakuntalaisille, myös kantaväestölle. Maahanmuuttajien osuus hankkeisiin osallistuneista henkilöistä oli arviolta 65 % ja kantaväestön osuus 35 %. Kaikille avoin matalan kynnyksen liikuntatoiminta vaikuttaa aineiston perusteella olevan suosittua erityisesti lasten ja nuorten parissa.

Kehittämisyavustuksen alkuajoista saakka maahanmuuttajien kotoutuminen liikunnan avulla on ollut yksi avustuksen keskeinen tavoite. Hanketoimijoiden usko liikunnan kotouttavaan vaikutukseen on laajaa. Toiminnassa opitaan muuan muassa suomen kieltä ja kulttuuria. Maahanmuuttajat ovat saaneet hanketoiminnan kautta myös tilaisuuksia työllistyä hankkeen toimintoihin joko palkattuina työntekijöinä, vapaaehtoisina tai vertaisohjaajina. Monet kuvaukset hankkeiden merkityksistä liittyivät lisäksi maahanmuuttajien sosiaalisten suhteiden lisääntymiseen, yhteisöllisyyteen, terveyteen, hyvinvointiin tai arjen rutiinien löytämiseen.

Hanketoiminnan vakiinnuttamisen näkökulmasta seuranta-aineisto antoi kuvan tilanteesta, jossa suunnitelmat hanketoiminnan vakiinnuttamisesta osaksi kunnan perustoimintaa ovat monesti epäselvät tai toiminnan jatkuminen ilman hanketukea on vaikeaa. Näyttää siltä, että vakiinnuttamista ei ole pystytty suunnittelemaan ja toteuttamaan pitkäjänteisesti, myönteisiä poikkeuksia kuitenkin unohtamatta.

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	RAPORTIN AINEISTO	3
3	HANKEAVUSTUSPERIAATTEET JA RAPORTIN KESKEISET KÄSITTEET	4
4	KUKA HANKKEISSA LIIKKUU?	6
4.1	Maahanmuuttajataustaiset sekä kantaväestö	6
4.2	Eryityskohderyhmänä naiset ja tytöt	8
4.3	Osallistujien ikä- ja sukupuolijakauma	9
4.4	Yleisimmät vieraskieliset ryhmät	11
5	MITÄ HANKKEISSA TEHDÄÄN?	12
5.1	Monikulttuurinen lasten ja nuorten liikunta	13
5.2	Perheliikunta	14
5.3	Aikuisten terveyttä edistävä liikunta	15
5.4	Monikulttuurisen liikunnan edistäminen seuroissa	16
5.5	Liikkumisen lisääminen	17
5.6	Liikunnan yhdenvertaisuuden edistäminen	20
5.7	Paikkakunnan liikuntatoiminnan monipuolistuminen	21
5.8	Maahanmuuttajien kotoutuminen liikunnan avulla	21
6	HANKKEIDEN HANKALUUDET JA NIIDEN RATKAISUJA	24
7	TOIMINNAN VAKIINNUTTAMINEN	27
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	29
	LÄHTEET	32
	LIITTEET	33

1 JOHDANTO

Vuodesta 2011 alkaen opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on jakanut *kehittämisyhteistyön avustusta kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla*. Kehittämisyhteistyön avustusten myöntämisestä vastaavat aluehallintovirastot (AVI). Ennen vuotta 2014 avustushakemusten käsittelyvastuu oli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla (ELY). Tämän raportin tavoitteena on tuoda esiin avustusta saaneiden kehittämishankkeiden käytäntöjä toimintavuosilta 2015 ja 2016. Raportissa tiivistetään laajan ja monimuotoisen hankekokonaisuuden keskeiset tulokset, onnistumiset ja ongelmat. Raportin tavoite on tuottaa päätöksentekoa sekä paikallista kehittämistyötä tukevaa seurantatietoa. Hankkeiden seurannasta on vastannut LIKES-tutkimuskeskus.

Kehittämisyhteistyöillä rahoitetaan liikuntahankkeita, jotka edistävät maahanmuuttajalasten ja -nuorten liikuntaa, aikuisten maahanmuuttajien terveyttä edistävää liikuntaa tai maahanmuuttajien osallistumista urheilu- ja liikuntaseurojen toimintaan. Kehittämisyhteistyön erityisenä kohderyhmänä ovat tytöt ja naiset sekä vaikeammin tavoitettavat ryhmät. Vuoden 2015 toimintaan myönnettiin avustusta 35 liikuntahankkeelle yhteensä 1 313 000 euroa ja vuoden 2016 toimintaan 49 hankkeelle yhteensä 1 430 000 euroa. Valtaosa avustusta saavista hankkeista on monivuotisia.

Vuoden 2016 avustuksista alkaen opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt aluehallintovirastojen kautta avustuksia myös vastaanottokeskuksissa järjestettävään liikunnalliseen toimintaan. Vuoden 2016 vastaanottokeskuksissa järjestettävään liikunnalliseen toimintaan oli erillinen haku, mutta vuodelle 2017 tarkoitettujen avustusten haku yhdistettiin osaksi Kehittämisyhteistyön avustusta maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla -hakua. Vastaanottokeskuksissa järjestettävää liikuntatoimintaa ei käsitellä tässä raportissa, koska vuonna 2016 se oli vielä erillinen avustuskokonaisuutensa.

Kehittämisyhteistyö on nimensä mukaisesti tarkoitettu kunnille, mutta kuntia kannustetaan tekemään yhteistyötä paikallisten liikunta- ja urheiluseurojen tai muiden järjestöjen kanssa. Kunnat voivat myös myöntää avustuksen eteenpäin seuroille tai järjestöille. Osa hankkeista on kahden kunnan yhteisiä.

Raportin pääaineistona ovat hankkeiden hakemusasiakirjat sekä syksyllä 2016 toteutettu kysely, johon vastasi 32 hankevastaavaa tai muuta hankkeen parissa työskentelevää henkilöä. Tausta-aineistona on myös kolmentoista hankevas- taavan ja/tai muun hanketoimijan loka-marraskuussa 2016 toteutetut haastattelut, aiemmin julkaistut seurantaraportit sekä muu julkaisematon seuranta-aineisto. Tarkempi kuvaus käytetystä tutkimusaineistosta löytyy luvusta 2. Raportin liitteenä 1 on yhteenveto vuosien 2015–2016 toimintaan avustusta saaneista hankkeista sekä aineiston keräämisessä käytetty kyselylomake (liite 2).

Haluamme kiittää kaikkia kyselyyn perusteellisesti vastanneita hanketoimijoita sekä niitä henkilöitä, jotka hankehaastatteluiden ja -vierailujen avulla opettivat tutkijaa hanke-elämän arjesta. Erityiskiitokset raportin toteutuksessa kuuluvat myös aluehallintovirastojen virkamiehille, jotka kiireisen arkensa lomassa ovat välittäneet käyttöömme hakemusasiakirjoja sekä vastanneet kärsivällisesti niihin liittyviin lisäkysymyksiin.

2 RAPORTIN AINEISTO

Käsillä olevan seurantaraportin aineistona on käytetty:

- hankkeiden hakemusasiakirjoja vuosille 2015 ja 2016 myönnettyistä avustuksista (avustushakemukset liitteineen sekä avustuspäätökset), jotka saatiin pyynnöstä aluehallintovirastojen virkamiehiltä.
- vuonna 2015 avustusta saaneiden hankkeiden hankevastaaville lähetettyä kyselyä (toteutettu syys-marraskuussa 2016, vastauksia 32 hankkeelta, vastausprosentti 91).
- tausta-aineistona 13 hankkeen hankehaastatteluista tehtyjä havaintoja (haastattelut tehty loka-marraskuussa 2016).

Raportin keskeisin aineisto on syksyllä 2016 toteutettu kysely (liite 2), joka lähetettiin kaikkien vuonna 2015 avustusta saaneiden hankkeiden hankevastaaville. Kyselyä ei lähetetty hankkeille, jotka aloittivat toimintansa vasta vuonna 2016. Raportissa kuvatut hanketoiminnan määrälliset tiedot koskevat hankkeiden toimintavuotta 2015.

Kysely lähetettiin 35 henkilölle, jotka oli nimetty avustusta saaneiden hankkeiden hankevastaaviksi. Osa kyselylinkin saaneista välitti linkin eteenpäin henkilölle (useimmiten hankekoordinaattorille tai vastaavalle), jolla mahdollisesti on yksityiskohtaisempaa tietoa hankkeesta. Kolmelta hankkeelta ei saatu vastausta kyselyyn useista yhteydenotoista huolimatta.

Hankkeiden hakemusasiakirjat kerättiin aluehallintovirastoista. Asiakirjojen avulla saatiin alustava kuva hankkeiden toiminnasta, tiedot hankkeille myönnettyistä avustusmääristä sekä hankevastaavien yhteystiedot.

Tausta-aineistona raportissa on käytetty loka-marraskuussa 2016 kerättyä 13 hankkeen haastatteluaineistoa, joka toteutettiin osana laajempaa hankeseurantaa. Aikataulullisista syistä tätä aineistoa ei ole systemaattisesti analysoitu tätä raporttia varten, mutta se toimii apuna kyselyvastausten tulkinnassa ja hankearjen paremmassa ymmärtämisessä. Kehittämisavustuksia kotouttamiseen liikunnan avulla on myönnetty vuodesta 2011 ja LIKES-tutkimuskeskus on julkaissut hankkeiden seurantatietoa myös aiemmin (Maijala 2014, Pyykönen 2015). Nämä aiemmat raportit sekä muu seurantatarkoituksiin dokumentoitu aineisto (erilaiset esitykset ja muistiot) ovat olleet tärkeänä pohjatyönä tämän seurantaraportin toteuttamisessa.

3 HANKEAVUSTUSPERIAATTEET JA RAPORTIN KESKEISET KÄSITTEET

Kehittämisyavustuksia maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla on myönnetty vuodesta 2011. Kehittämisyavustuksen alkuvuosina avustusperiaatteet perustuivat ennen kaikkea vuonna 2010 julkaistuun Kehittämisyohjelmaan maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla (OPM 2010). Nykyään avustusten ja koa ohjaa erityisesti Liikuntalaki (390/2015), jonka tavoitteena on edistää:

- 1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa
- 2) väestön hyvinvointia ja terveyttä
- 3) fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista
- 4) lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä
- 5) liikunnan kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta
- 6) huippu-urheilua
- 7) liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita
- 8) eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa.

Liikuntalain tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys. (Liikuntalaki 2015.)

Kehittämisyavustuksia maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla on tarkoitettu myönnettäväksi monikulttuuriseen lasten ja nuorten liikuntaan, perhe- liikuntaan, aikuisten terveyttä edistävään liikuntaan sekä edellytysten luomiseen urheilu- ja liikuntaseurojen monikulttuuriseen liikuntaan. Haun päätavoitteena on lisätä maahanmuuttajaväestön aktiivista osallistumista liikuntatoimintaan. Erityiskohderyhmänä ovat naiset ja tytöt sekä vaikeimmin tavoitettavat maahanmuuttajaryhmät. (OKM 2017.)

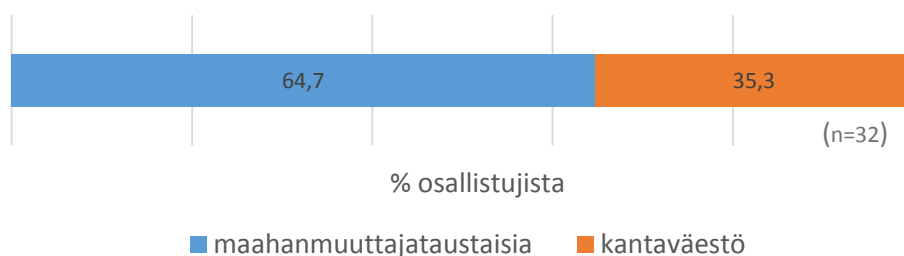
Kehittämisyavustuksen alkuajoista saakka *maahanmuuttajien kotoutuminen liikunnan avulla* on ollut yksi avustuksen keskeinen tavoite (esim. OM 2010 ja OKM 2017). *Liikunnan kotouttamistoimenpiteet* tähtäävät siihen, että maahanmuuttajat voivat osallistua liikuntatoimintaan kuten muutkin maassa asuvat *inkluusioperiaatteen* mukaisesti. Inkluusioperiaatteella tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttajat käyttävät kaikille tarkoitettuja kuntien sekä liikunta- ja urheiluseurojen palveluja. Kaikille tarkoitettujen liikuntapalvelujen saatavuutta voidaan lisätä tarvittaessa erityistoimenpitein. (OKM 2017.)

Kehittämisyavustuksen hakuohjeessa sekä seurantatyössä käytetään useimmiten käsitettä *maahanmuuttaja* tai *maahanmuuttajataustainen* henkilö tai ryhmä. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan useimmiten henkilöä, joka on itse syntynyt ulkomailla ja on muuttanut Suomeen. Maahanmuuttajataustaisuuden määritelmä pitää

sisällään myös henkilöt, jotka ovat syntyneet Suomessa Suomeen muuttaneille vanhemmille (esim. Matikka ym. 2014). Näistä Suomessa Suomeen muuttaneille vanhemmille syntyneistä henkilöistä käytetään raportissa myös käsitettä *toisen polven maahanmuuttaja*. *Ensimmäisen polven maahanmuuttaja* -käsitteellä viitataan itse Suomeen muuttaneisiin. Tässä raportissa näiden käsitteiden suhteen tulee muistaa, että ne eivät noudata tilastollista tarkkuutta siitä, keitä näihin ryhmiin tulee hanke-toimijoiden vastauksissa luokitelluksi. Avustuksen hakuohjeessa suomalaistaustaisista henkilöistä puhuttaessa käytetään käsitettä *kantaväestö*. Avustuksen hakuohjeessa puhutaan myös *monikulttuurisesta liikunnasta*, joka usein kuvaa maahanmuuttajaliikuntaa paremmin hankkeiden kohderyhmää, joka koostuu yhä useammin sekä maahanmuuttajataustaisista että kantaväestöön kuuluvista osallistujista.

4 KUKA HANKKEISSA LIIKKUU?

4.1 Maahanmuuttajataustaiset sekä kantaväestö

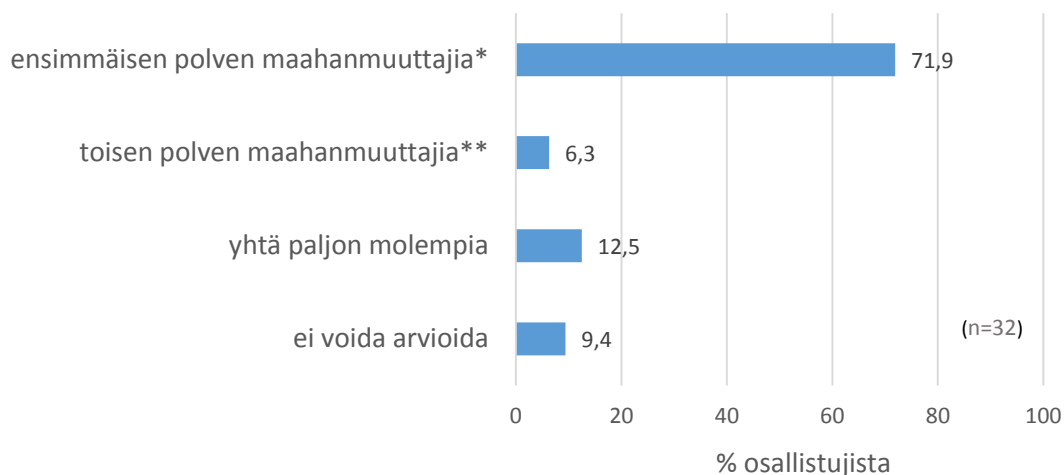

KUVIO 1 Arvio maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöön kuuluvien osallistujien osuudesta.

Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön suhteellista osuutta tiedusteltiin hanketoimijoilta liukuasteikolla muodossa: *"Arvioikaa, kuinka suuri osuus liikuntatoimintaan osallistuneista oli maahanmuuttajataustaisia henkilöitä"*. Kuten kuvioista 1 voidaan huomata, maahanmuuttajien osuus hankkeisiin osallistuneista henkilöistä oli arviolta 65 %. Kun tarkastellaan osallistujien maahanmuuttajataustaisuutta yhdessä hankkeiden ilmoittamien osallistujamäärien kanssa, maahanmuuttajataustaisten osallistujien osuudeksi saadaan 58,2 %, koska tällöin kävijämäärältään isojen ja selvästi keskiarvosta poikkeavien hankkeiden vastaukset painavat keskiarvoa alaspäin.

Vaikka kehittämisavustushaun päätavoitteena on lisätä maahanmuuttajaväestön aktiivista osallistumista liikuntatoimintaan (OKM 2017), suuri osa toimintaan osallistuvista henkilöistä on siis kantaväestöä. Toiminnan järjestämiseen sekä maahanmuuttajataustaisille että kantaväestöön kuuluville on hallinnolliselta taholta kannustettu, koska avustuksen tavoitteena on maahanmuuttajien kotoutuminen liikunnan avulla, inklusioperiaate sekä vuorovaikutus kantaväestön kanssa.

Vaikka keskimäärin noin kolmannes kaikista osallistujista on kantaväestöä, toiminnassa on myös ryhmiä, joissa on ainoastaan maahanmuuttajataustaisia osallistujia. Maahanmuuttajien omat ryhmät koetaan näissä hankkeissa tärkeiksi erityisesti kotoutumisen alkuvaiheessa oleville maahanmuuttajille. Suurin osa toimintaan osallistuneista maahanmuuttajataustaisista henkilöistä oli ensimmäisen polven maahanmuuttajia (kuvio 2).

* maahanmuuttajia, jotka ovat itse muuttaneet ulkomailta Suomeen

** Suomessa syntyneitä henkilöitä, joiden molemmat vanhemmat ovat maahanmuuttajia

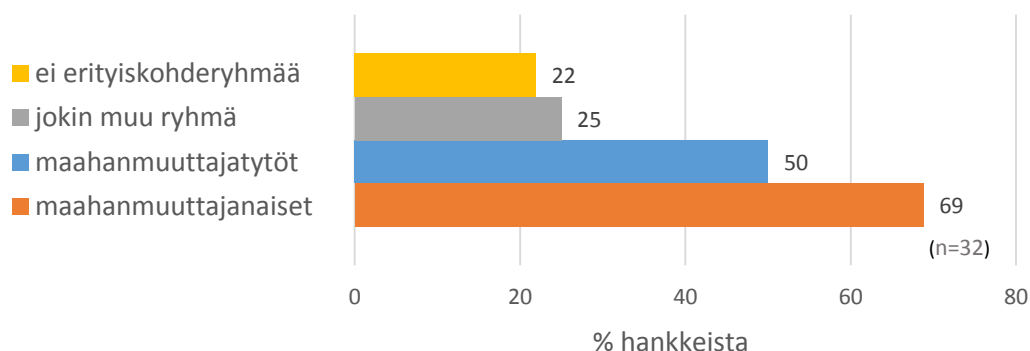
KUVIO 2 Ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajataustaisten osallistuminen liikuntatoimintaan.

Voidaan olettaa, että kantaväestön osallistuminen hankkeiden toimintaan on lisääntynyt vuodesta 2013, jolloin 29 % osallistujista on ollut kantaväestöä ja 71 % maahanmuuttajataustaisia (Maijala 2014, 28). Hanna-Mari Maijala kuvaa lisäksi, kuinka siirtyminen matalan kynnyksen liikuntapalveluista ja pelkästään maahanmuuttajille kohdennetuista liikuntaryhmistä kaikille suunnattuihin liikuntapalveluihin on nähty yhdeksi toiminnan keskeisimmistä tavoitteista (Maijala 2014, 30). Hankkeet ovat onnistuneet edistämään tätä päämäärää järjestämällä enemmän toimintaa kaikille paikkakuntalaisille. Kun matalan kynnyksen liikuntatoimintaa on kehitetty, monissa hankkeissa on havaittu, että järjestetystä liikuntatoiminnasta ovat kiinnostuneet ja siitä hyötäneet muutkin kuin maahanmuuttajataustaiset ryhmät. Esimerkiksi Kokkolan hankkeen toimintaan on tullut mukaan liikkujia, jotka eivät halua osallistua urheiluseurojen kilpailupainotteiseen toimintaan.

Toimintaan on tullut mukaan liikkujia, jotka eivät halua osallistua urheiluseurojen kilpailupainotteiseen toimintaan.

4.2 Erityiskohderyhmänä naiset ja tytöt

Kehittämisyavustuksen hakuohjeessa on vuoden 2014 avustuksista lähtien kannustettu huomioimaan erityiskohderyhmänä maahanmuuttajatytöt ja -naiset. Kyselyn perusteella jopa 69 % hankkeista kertoo huomioivansa maahanmuuttajanaiset ja 50 % hankkeista maahanmuuttajatytöt jollain erityisellä tavalla hankkeen toiminnassa.

KUVIO 3 Erityiskohderyhmät hankkeissa.

Hankkeista 22 %:lla ei ole erityiskohderyhmää, ja 25 % hankkeista nimeää jonkun muun kohderyhmän toimintansa erityiskohderyhmäksi. Muiksi erityiskohderyhmiksi mainitaan Syyrian kiintiöpakolaiset, yksin maahan tulleet maahanmuuttajanuoret sekä kotona lasten kanssa olevat maahanmuuttajanaiset.

Maahanmuuttajantyttöihin ja -naisiin kohdistetusta positiivisesta huomiosta huolimatta valtaosassa hankkeita on edelleen ollut vaikeuksia maahanmuuttajataustaisten tyttöjen, naisten ja äitien tavoittamisessa. Kun hanketoimijoita pyydettiin nimeämään ryhmä, joka heidän kokemuksensa mukaan on ollut vaikein ryhmä tavoittaa hankkeen toimintaan, maahanmuuttajataustaiset naiset mainitaan muita useammin (13/32). Seuraavaksi eniten ongelmia kerrotaan liittyvän maahanmuuttajataustaisten tyttöjen (8/32) sekä maahanmuuttajataustaisten (koti)äitien tavoittamiseen (6/32). Useampi vastaaja kuvasi hankaluuksia myös liittyen kotouttamistoimien ulkopuolella olevien maahanmuuttajien tavoittamiseen. Esimerkiksi Porvoon hankkeen hanketoimija kuvaa, kuinka *”haastavin ryhmä on jo pari-kolme vuotta paikkakunnalla asuneet maahanmuuttajat, jotka jo asuvat itsenäisesti eivätkä ole enää minkään viranomaisen ’suojeluksessa’ ja jotka eivät vielä hallitse suomen tai ruotsin kieltä”*.

Hanketoimijat kokevat usein ongelmaksi sen, että monen maahanmuuttajan kotimaassa naisten liikunnan harrastaminen ja tieto liikunnan terveysvaikutuksista on ollut vähäistä. Kuitenkin esimerkiksi Vantaan hankkeessa on koettu, että *”hankkeen parissa tehdyn valistustyön tuloksena maahanmuuttajataustaisten keskuudessa on vähitellen alettu tiedostaa liikunnan merkitys terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä entistä laaja-alaisemmin”*.

Usein naisten ja tyttöjen tavoittamisen haasteet liittyvät islamin uskontoon liittyviin pukeutumistapoihin. Asia tulee esiin erityisesti vesiliikunnan parissa, jolloin tilanne on usein ratkaistu naisten omalla uimavuorolla. Esimerkiksi vantaalaisessa uimahallissa on ollut tarjolla viikoittain monikulttuurinen uintivuoro naisille

Uintivuorolle voivat osallistua myös koululaiset, jotka eivät voi osallistua uinnin opetukseen muun ryhmän mukana.

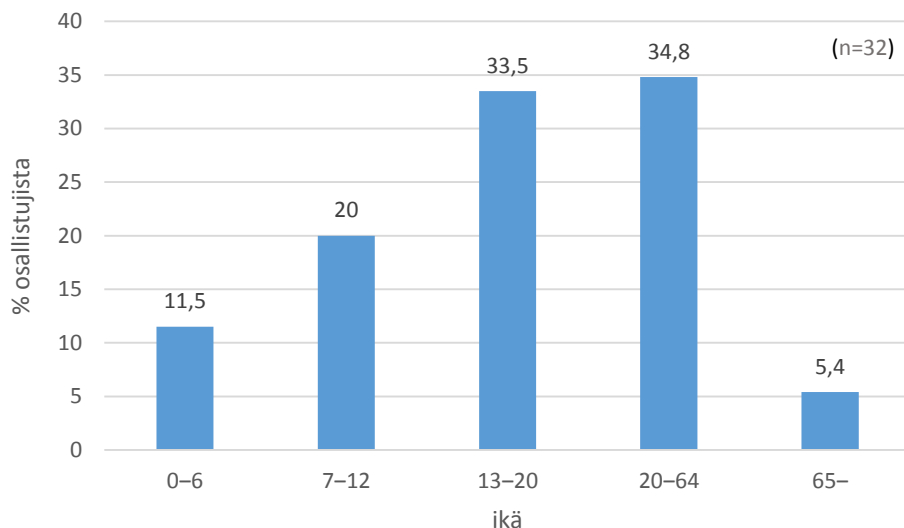
ja tytöille. Vuorolla on naisvalvojat. Vuoron tavoitteena on tarjota mahdollisuus tutustua uintiin, uimahalleihin ja niissä toimimiseen sekä edistää uimataidon oppimista heille, joille se ei ole mahdollista uimahallin yleisinä aukioloaikoina. Uintivuorolle voivat osallistua myös ne koululaiset, joilla uskonnolliset perusteet estävät peruskoulun uimaopetukseen osallistumisen muun ryhmän mukana.

Opetussuunnitelman perusteisiin kuuluva lasten uimaopetus mietityttää monessa kunnassa niiden oppilaiden kohdalla, jotka kieltäytyvät yleisestä uimaopetuksesta uskonnollisiin syihin vedoten (ks. esim. Hakamäki 2017, 14). Edellä kuvatun kaltainen uintivuoro on yksi ratkaisu uimaopetuksen organisoimiseen. Toisaalta hyviä kokemuksia on myös koululaisten burkini-uimapuvuista, joita käytetään ainakin Espoon uimahalleissa. Burkinien hankkiminen on ollut myös osa hanketoimintaa Espoon hankkeessa. Aikuisten naisten keskuudessa niiden käyttö on hanketoimijan mukaan kuitenkin jäänyt suhteellisen vähäiseksi. Vähäinen kysyntä voi toki johtua muistakin syistä kuin vähäisestä kiinnostuksesta. Taustalla saattavat vaikuttaa esimerkiksi uimataidottomuuteen liittyvät seikat.

4.3 Osallistujien ikä- ja sukupuolijakauma

Kyselyyn vastanneita hanketoimijoita pyydettiin arvioimaan hankkeen toiminnan kaikkien osallistujien (myös kantaväestö) ikäjakaumaa muodossa: *Arvioikaa, kuinka monta prosenttia osallistujista oli (huomioi, että vastaus summautuu sataan): pikkulapsia (noin 0–6-vuotiaat), lapsia (noin 7–12-vuotiaat), nuoria (noin 13–20-vuotiaat), aikuisia (noin 20–64-vuotiaat) tai ikääntyneitä (noin 65-vuotiaat tai vanhemmat)*. Huolimatta siitä, että vastaajaa kehoitettiin tarkastamaan vastauksen summautuminen sataan, osa vastauksista ylittää sata prosenttia. Tarkkasilmäinen lukija voikin huomata, että seuraavan kuvion 4 suhteelliset osuudet summautuvat yli sadan prosentin (105,2 %). Tästä huolimatta voimme nähdä kuviosta suuntaa-antavasti hankkeiden toimintaan osallistuneiden ikäjakauman.

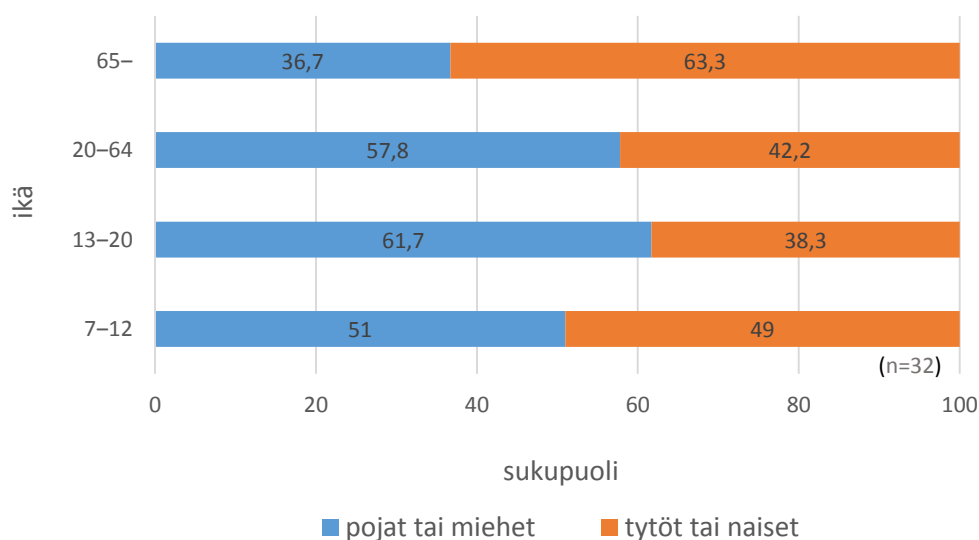
Eniten hankkeiden toimintaan on osallistunut aikuisia ja nuoria. Noin viidesosa osallistujista on ollut lapsia, noin kymmenesosa pikkulapsia ja vain noin 5 % ikääntyneitä.

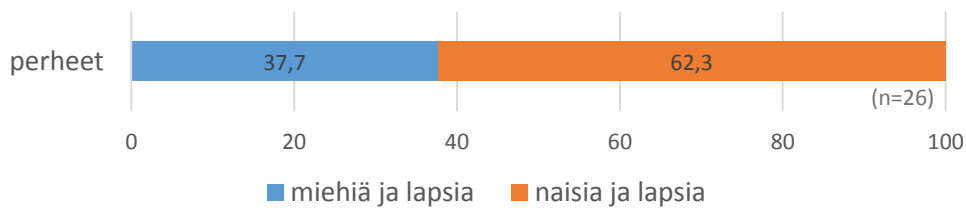
KUVIO 4 Osallistujien ikäjakauma.

Seuraavasta kuviosta 5 voidaan nähdä karkea arvio hankkeiden toimintaan osallistuneiden sukupuolijakaumasta ikäryhmittäin. Hanketoimijoita pyydettiin arvioimaan osallistujien sukupuolijakaumaa liukuasteikolla muodossa: *Arvioikaa hankkeenne liikuntatoiminnan osallistujien sukupuolijakaumaa; enemmän tyttöjä / naisia – enemmän poikia / miehiä* ja perheliikunnan osalta: *Arvioikaa hankkeenne perhetoi- mintojen osallistujien sukupuolijakaumaa; enemmän miehiä / lapsia – enemmän naisia / lapsia*.

Hankkeiden toiminnassa tavoitetaan yleensä enemmän miehiä. Poikkeuksena tästä on ikääntyneiden ryhmä (kuvio 5) ja perheliikunta (kuvio 6), joiden parissa tavoitetaan enemmän naisia. Lapsille suunnatussa toiminnassa tavoitetaan suunnit- leen yhtä paljon tyttöjä ja poikia (51/49 %).

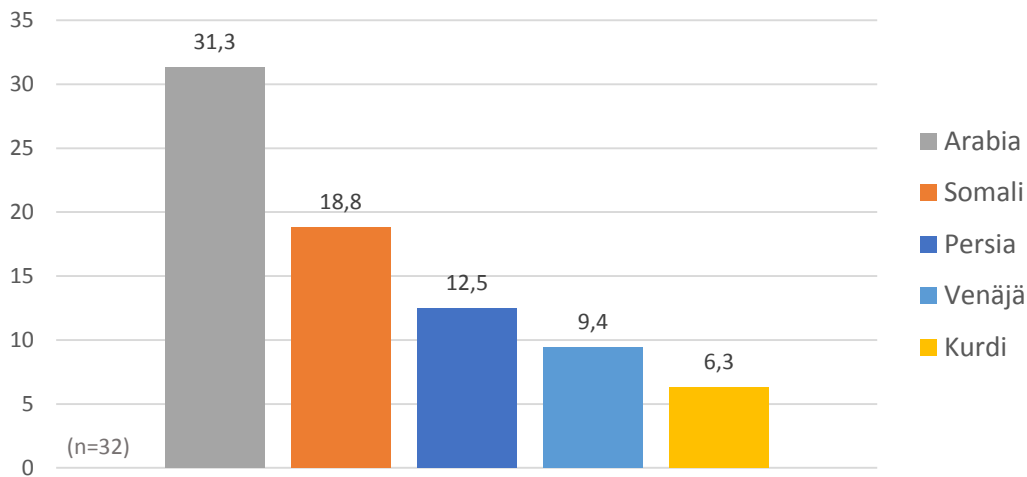
KUVIO 5 Osallistujien sukupuolijakauma ikäryhmittäin.

KUVIO 6 Perheliikunnan osallistujien sukupuolijakauma.

4.4 Yleisimmät vieraskieliset ryhmät

Seuraava kuvio 7 kuvaa toiminnan vieraskielisten ryhmien suhteellisia osuuksia osallistujan äidinkielen perusteella, mikä kuvaa osallistujien etnistä taustaa. Kyselyn perusteella yleisimmin toimintaan osallistuneet vieraskieliset henkilöt ovat olleet arabian-, somalin- tai persiankielisiä. Kategorian "Muu" oli valinnut noin 22 prosenttia vastaajista (ei mukana kuviossa).

KUVIO 7 Vieraskielisten osallistujien etnisyys äidinkielen mukaan (% osallistujista).

5 MITÄ HANKKEISSA TEHDÄÄN?

Osana hanketoimijoille toteutettua kyselyä kartoitettiin avustusta saaneiden hankkeiden tavoitteita ja toimintamalleja. Tässä luvussa tarkastellaan hankkeiden toiminnan sisältöjä seuraavien tavoitteiden mukaan jaoteltuna: monikulttuurinen lasten ja nuorten liikunta, perheliikunta, aikuisten terveyttä edistävä liikunta sekä monikulttuurisen liikunnan edistäminen seuroissa.

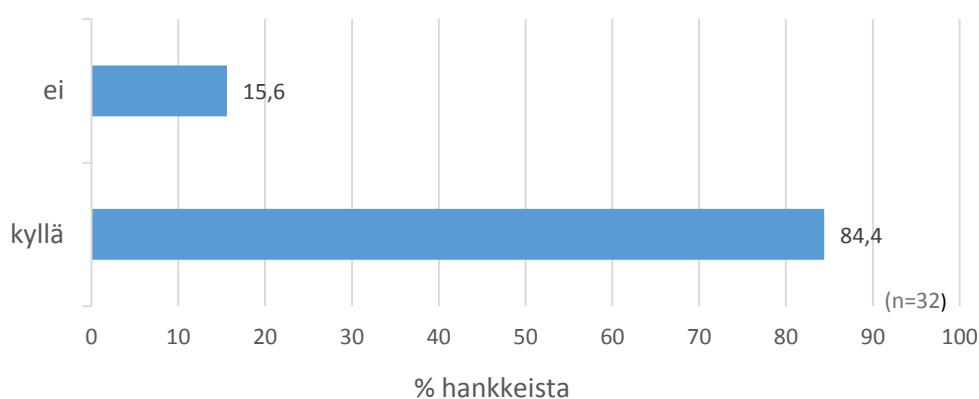
Liikuntalajien suhteen hankkeiden toimintamuodot vaihtelevat laajasti. Kysyttäessä hankkeen puitteissa järjestettävän liikuntatoiminnan suosituimpia toimintoja muutamia samat liikuntamuodot kuitenkin alkavat toistua. Kuviosta 8 on sanapilven muodossa nähtävissä hankkeiden liikuntatoiminnan suosituimmat lajit. Sanapilvessä sitä suuremmalla fonttikoolla näkyvät ne lajit, mitä enemmän ne ovat saaneet mainintoja hanketoimijoiden kyselyvastauksissa. Selvästi suosituimpana näkyvät jalkapallo ja muut palloilulajit, kuten futsal, salibandy ja lentopallo. Usein jalkapallo mielletään suositummaksi miesten keskuudessa, mutta aineistossa on muutamia kuvauksia myös siitä, että jalkapallo on ollut suosittua tyttöjen ryhmissä ja niissä ryhmissä, joissa on ollut mukana molempia sukupuolia. Uimatoiminta (uinti, uimakoulu), samoin kuin tanssi ja zumba, ovat selvästi painottuneet tytöille ja naisille tarkoitettuun toimintaan. Useasti mainituiksi suosituiksi toiminnoiksi nousivat myös erilaiset tapahtumat, liikuntavuorot, liikuntaryhmät ja kuntosali.

KUVIO 8 Hankkeiden suosituimmat liikunnalliset toimintamuodot.

5.1 Monikulttuurinen lasten ja nuorten liikunta

Kyselyssä 84 prosenttia vastanneista (27 hanketta) ilmoitti hankkeensa toteuttaneen monikulttuurista lasten ja nuorten liikuntaa (kuvio 9). Yleisimmin (10/27) vastaaja kuvasi monikulttuurisen lasten ja nuorten liikunnan tarkoittavan hankkeen toiminnassa sitä, että mukana on ollut sekä kantaväestöä että maahanmuuttajataustaisia osallistujia. Tämä havainto tukee johtopäätöstä siitä, että vaikka kehittämisavustus on tarkoitettu maahanmuuttajien liikunta-aktiivisuuden lisäämiseen, hankeavustuksista suuri osa vaikuttaa ohjautuvan myös kantaväestön lasten ja nuorten liikunnan tukemiseen. Tämä on kuitenkin hyvä asia myös maahanmuuttajataustaisten osallistujien kannalta, inklusioperiaatteen hengessä.

KUVIO 9 Hankkeessa toteutettiin monikulttuurista lasten ja nuorten liikuntaa.

Lapsille ja nuorille suunnatuista liikunnallisista toimintamuodoista useimmin mainittiin liikunnalliset kerhot, kurssit, leirit ja loma-ajan toiminnot. Toimintaa lapsille ja nuorille on järjestetty yhdessä paikallisten järjestöjen, varhaiskasvatuksen, koulujen ja nuorisotalon kanssa. Suosituimmiksi toiminnoiksi lasten ja nuorten ikäryhmässä kerrotaan jalkapallo, uimatoiminta ja kuntosali.

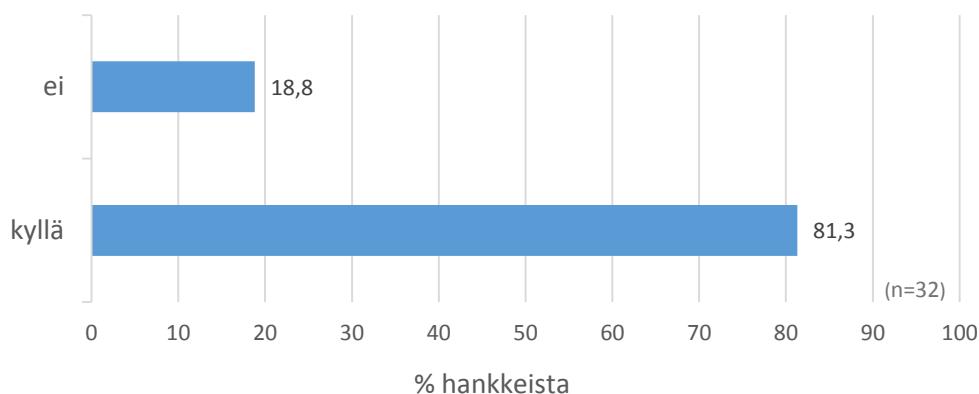
Monikulttuuriseen lasten ja nuorten liikuntatoimintaan liittyvissä vastauksissa kerrotaan myös kiinnostavasta tavasta hyödyntää tutortoimintaa lasten ja nuorten tavoittamisessa. Mikkelin hankkeessa oli käytetty apuna ammattikorkeakouluopiskelijoita ja toiminnan tarkoituksena oli tavoittaa 10–15-vuotiaita lapsia ja nuoria etsien ja kokeillen eri harrastuksia.

... järjestettiin tutortoimintaa, jossa ammattikorkeakoulun opiskelijat toimivat tutoreina noin 10–15-vuotiaille lapsille ja nuorille etsien ja kokeillen eri harrastuksia

Erityisesti pikkulapsia tavoitetaan myös osana perheliikuntaa. Samoin monikulttuurisen seuratoiminnan tukeminen koskettaa pitkälti juuri lasten ja nuorten liikuntaa.

5.2 Perheliikunta

Kuten kuvioista 10 voidaan huomata, perheliikunnan järjestäminen (81 %) on lähes yhtä yleistä kuin monikulttuurisen lasten ja nuorten liikunnan järjestäminen (84 %).

KUVIO 10 Perheliikunnan järjestäminen hankkeissa.

Kyselyn perusteella perheitä on tavoitettu useimmin erilaisten tapahtumien kautta (9/26), joista suosituimmiksi nimetään erilaiset *liikuntamaat*, *perhepeuhut* tai *perhetemmellykset*. Näillä toiminnoilla tarkoitetaan liikuntatapahtumia, jotka on suunnattu yleensä alle kouluikäisille tai alakouluikäisille lapsille ja joissa liikutaan omatoimisesti aikuisen seurassa. Yhteiseen liikkumiseen on ennalta järjestetty tilaa, välineitä ja useimmiten myös jonkinlainen liikunnallinen tempurata. Toiminta on valvottua, mutta ei ohjattua.

Myös perheliikuntaryhmiä sekä perheiden uimatoimintaa on ollut usealla hankkeella, samoin kuin sukupuolen mukaan erotettua äiti-lapsi sekä isä-poika-toimintaa. Perheitä pyritään useammassa hankkeessa saattamaan kunnan liikuntapalveluiden pariin erilaisten liikuntapaikkatutustumisten avulla. Lisäksi yksittäiset hankkeet kertovat järjestäneensä perhevaelluksia, perheille tarkoitettuja luontoretkeä sekä perheparkouria. Perheiden omatoimista liikuntaa on hankkeiden puitteissa tuettu ylläpitämällä perheiden liikuntavuoroa, hankkimalla liikuntavälineitä yleiseen käyttöön ja kehittämällä /varustamalla kunnan liikuntapaikkaa.

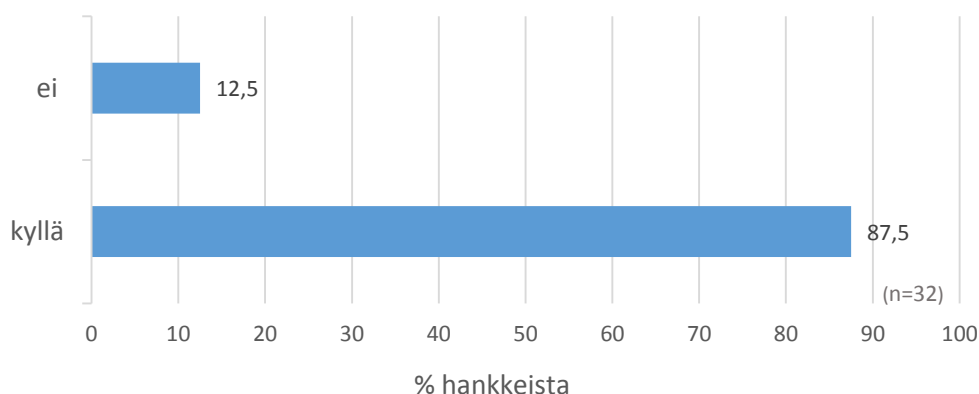
... tytöille tarkoitettuja ryhmiä, joissa heille oli järjestetty mahdollisuus ottaa pienemmät sisarukset mukaan, joille oli järjestetty samanaikaista omaa liikuntaa.

Helsingin nuorisoasiainkeskuksen koordinoima hanke on myös järjestänyt erityisiä tytöille tarkoitettuja liikuntaryhmiä, joihin on voinut ottaa pienemmät sisarukset mukaan. Pienemmille sisaruksille on järjestetty samanaikaista omaa liikuntaa. Tämä vaikuttaa kiinnostavalta tavalta

saada usein hankalasti tavoitettavia yläkouluikäisiä maahanmuuttajataustaisia tyttöjä mukaan toimintaan.

5.3 Aikuisten terveyttä edistävä liikunta

Toteutetun kyselyn perusteella aikuisille suunnatun liikuntatoiminnan järjestäminen on yleisempää kuin lapsille ja nuorille tai perheille suunnattu toiminta. Peräti 87,5 % kyselyyn vastanneista hankkeista järjestää aikuisille suunnattua liikuntaa joko itse tai yhdessä kumppaneiden kanssa. Kumppaneista kyselyssä nostettiin esiin erityisesti paikalliset liikunta- ja urheiluseurat sekä kielikoulutuksen järjestäjätaho.

KUVIO 11 Hankkeessa toteutettu aikuisten terveyttä edistävä liikunta.

Aikuisille tarkoitettu liikuntatoiminta on valtaosassa hankkeita säännöllistä matalan kynnyksen terveystoimintaa eri lajeissa (yleisimmin jumppa, kuntosalitunti, jalkapallo ja pyöräilykurssit), vesiliikuntaa (vesijumppa, uimaopetus ja tyttöjen ja naisten uimavuorot), lajitutustumisia ja erilaisia liikuntatapahtumia. Kuvaukset kilpailutoiminnasta hankkeiden puitteissa ovat melko harvinaisia ja ne liittyvät lähes poikkeuksetta miesten jalkapalloon.

Aikuisille järjestetään myös suhteellisen useassa hankkeessa (6/28) ohjausta oman kunnon ja hyvinvoinnin hoitamiseen: terveystoimintainfoja, liikuntaneuvontaa tai luentoja eri hyvinvointiteemoilla. Tätä hyvinvointiohjausta on tehty niin säännöllisen liikuntatoiminnan ohessa kuin omina tapahtumina esimerkiksi monikulttuurisuuskahviloissa. Esimerkiksi Porvoon hanke kertoo järjestäneensä terveystoimintainfoja säännöllisten liikuntakertojen ohessa.

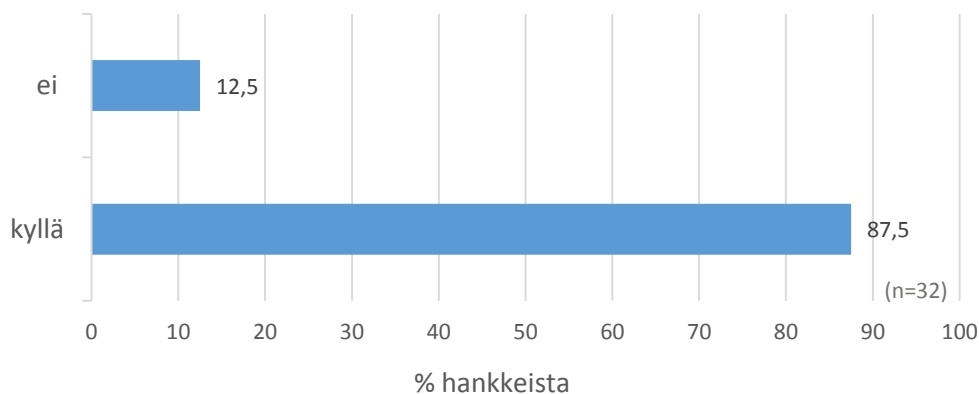
Aikuisille suunnatun toiminnan kuvauksissa ei nosteta laajasti esiin sitä, että toimintaan osallistuisi sekä maahanmuuttajataustaisia että kantaväestöä. Vaikuttaa siltä, että aikuisille suunnatussa toiminnassa on lasten ryhmiä enemmän sellaista toimintaa, jonka osallistujat ovat pääsääntöisesti vain maahanmuuttajataustaisia. Tämä saattaa kertoa siitä, että aikuisilla – jotka lapsia ja nuoria useammin ovat ensimmäisen polven maahanmuuttajia – voi olla lapsia ja nuoria suurempi kynnys osallistua liikuntatoimintaan, joka on yhteistä kantaväestön kanssa.

... säännölliset liikuntakerrat + terveystietoiskuja liikuntakertojen yhteydessä

Yksikään kyselyyn vastannut hankevastaava ei nosta esiin erityisesti ikääntyville maahanmuuttajataustaisille henkilöille tarkoitettua toimintaa esimerkkinä aikuisten terveyttä edistävästä liikuntatoiminnasta. Ikääntyviä on noin viisi prosenttia osallistujista, mutta tämä kohderyhmä ei syystä tai toisesta tule millään tavoin esiin toimintaa kuvaavissa avovastauksissa. Voi olla, että ikääntyvät osallistuvat esimerkiksi perhetoimintoihin tai yleisiin liikuntaryhmiin tai -vuoroihin siinä missä muutkin aikuiset, eikä heille ole järjestetty erillistä toimintaa.

5.4 Monikulttuurisen liikunnan edistäminen seuroissa

Kyselyssä 87,5 % vastaajista ilmoitti hankkeensa tavoitteeksi edellytysten luomisen liikunta- ja urheiluseurojen monikulttuuriseen liikuntaan.

KUVIO 12 Monikulttuurisen liikunnan edistäminen.

Kyselyn perusteella valtaosassa hankkeita on tavalla tai toisella mukana paikallisia liikunta- tai urheiluseuroja. Ainoastaan neljä hanketoimijaa kertoo, että heidän hankkeessaan ei ole ollut kumppanina liikunta- tai urheiluseuraa. Kaikkiaan yhteistyötä kerrotaan tehdyn 156 liikunta- tai urheiluseuran kanssa. Yhdessä hankkeessa on ollut mukana vaihtelevasti vähintään yksi ja enintään 23 seurakumppania.

Yhteistyö seurojen kanssa perustuu yleensä joko: 1) suoraan kumppanuuteen, jolloin liikuntatoimintaa järjestetään konkreettisesti yhteistyössä seurojen kanssa, 2) seurojen oman liikuntatoiminnan tukemiseen erilaisten tila-, ohjaaja- tai osaa-misresurssien lisäämisen avulla tai 3) maahanmuuttajien ohjaamiseen paikkakunnalla jo olemassa olevaan seuratoimintaan esimerkiksi lajitutustumisten tai viestinnän avulla.

Muutamissa hankkeissa tehdään yksilölähtöistä työtä, jossa selvitetään kohderyhmään kuuluvien henkilöiden toiveet liikuntatoiminnalle ja pyritään löytämään tai järjestämään heille mieleistä liikuntatoimintaa. Usein mieleinen toiminta löytyy jo valmiina paikallisesta liikunta- tai urheiluseurasta, tai seuroja tuetaan taloudellisesti halutun toiminnan järjestämisessä. Laajimmin tämän kaltaista yksilötyötä on

tehty Imatran ja Lappeenrannan yhteisessä hankkeessa, jonka puitteissa kaikille kielikoulutukseen tuleville maahanmuuttajille toteutetaan *harrastekysely*. Harrastekyselyiden avulla kartoitetaan, keitä opiskelijat ovat, mitä he haluaisivat harrastaa ja haluaisivatko he mahdollisesti ohjata liikuntaryhmiä. Tämän jälkeen heille pyritään järjestämään mahdollisuus harrastaa toivomaansa lajia tai ohjata liikuntaryhmää joko hankkeen toiminnassa, yhdistyksissä tai yrityksissä.

Käytännössä hankkeen työntekijä menee kielikoulutusluokkaan, esittelee hankkeen toiminnan ja sen jälkeen oppilaat ohjataan täyttämään harrastekysely. Harrastekyselyssä kysytään vastaajan yhteystiedot, mitä hän harrastaa, mitä hän haluaisi harrastaa ja haluaisiko hän toimia ohjaajana. Jos vastaaja ei harrasta mitään, sekin pannaan merkille. Hankkeessa on toisinaan järjestetty toimintaa myös liikunnallisesti passiivisille henkilöille.

Sujuvasta seurayhteistyöstä voi nostaa esimerkiksi Vantaan hankkeen, jossa on tehty erityisen laajaa ja pitkäjänteistä työtä matalan kynnyksen liikuntatoiminnan järjestämisessä yhdessä seurojen kanssa. Ni-

Liikuntaseuroja on tuettu ja voimavaraistettu monikulttuurisen liikunnan järjestämisen mahdollistamiseksi; perehdytys, ohjaajakorvaukset ja käyttövuorot liikuntatiloissa.

mensä mukaisesti Vantaan *Sporttia kaikille* -hankkeen toiminta on tarkoitettu kaikille. Laajan ja menestyksekkäältä vaikuttavan hanketoiminnan avulla Vantaalle on luotu toimintatapa ja jopa tuotemerkki. Tavoitteena on toteuttaa kaikille kuntalaisille tarkoitettua matalan kynnyksen liikuntatoimintaa. Käytännössä Vantaan hanke tukee seuroja liikuntatoiminnan ohjaajien

kuluissa ja antaa tiloja liikuntatoiminnan käyttöön. Lisäksi hankkeen työntekijät koordinoivat ja markkinoivat hankkeen piirissä olevien liikuntaryhmien toimintaa ja kouluttavat toiminnan järjestäjiä.

5.5 Liikkumisen lisääminen

Yksi avustushaun päätavoitteista on lisätä maahanmuuttajataustaisen väestön liikumista. Maahanmuuttajien fyysisestä aktiivisuudesta on oltu poliittisesti huolestuneita. Tieteellisesti huoli pohjaa ennen muuta Tuomas Zacheuksen vuosina 2011 ja 2012 julkaisemiin tuloksiin, joiden mukaan maahanmuuttajien liikunnallinen aktiivisuus on vähäisempää kuin valtaväestön kaikissa tutkituissa ikäryhmissä (Zacheus 2011; Zacheus ym. 2012). Viitteitä on myös toiseen suuntaan, jopa herättäen kysymyksen, liikkuvatko maahanmuuttajataustaiset lapset joissain ympäristöissä kanta-väestöä enemmän. Esimerkiksi koulupäivän yhteydessä järjestetyissä liikuntakerhoissa liikkuu paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia (Maijala & Pasanen 2015), mikä voi osaltaan selvästi parantaa maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten liikunnallista kokonaisaktiivisuutta. Toisaalta, vapaa-ajan liikunta- ja urheiluseuratoiminta ei nykyisellään pysty välttämättä tarjoamaan maahanmuuttajataustaisille

henkilöille riittävästi osallistumismahdollisuuksia, joka voi vaikeuttaa riittävän liikunnan kokonaistavoitteen saavuttamista.

Luotettavan valtakunnallisen kokonaiskuvan muodostaminen siitä, kuinka monta henkilöä hankerahan avulla tavoitetaan vuosittain liikuntatoiminnan pariin, on osoittautunut hankalaksi. Avustushaku on suunnattu kunnille, ja hankkeiden toiminta on usein sen luonteista, että hankkeiden liikkujat integroituvat osaksi kunnan liikunnallista perustoimintaa. Avustushakuun sisältyvän inkluusioperiaatteen mukaisesti hankkeet tekevät laajasti töitä sen edistämiseksi, että maahanmuuttajat osallistuvat kaupungin tavallisiin liikuntaryhmiin tai eri seurojen lajiryhmiin tai liikkuvat omatoimisesti kunnan liikuntapaikoissa tai hyötyliikkumalla. Järjestelmällinen kävijälukujen kerääminen kunnan perustoimintaan integroidusta toiminnasta on hankkeille työlästä ja sen erottaminen, mikä osuus kävijämääristä on rahoitettu hankkeen kautta ja mikä muusta budjetista, on usein mahdotonta.

Osallistujamäärien arviointi on hankalaa silloinkin, kun kartoitetaan vain hankkeiden omaa toimintaa eikä huomioida integroituun toimintaan osallistumista. Hankkeiden toimintakaudet ovat hyvin erilaisia ja avustusten siirtäminen seuraavalle vuodelle on yleistä, mikä vaikeuttaa osallistujamäärien vuosikohtaista koontia. Vuoden loppuessa monilla hankkeilla on käytetty vasta osa avustuksesta, ja siten osa hankerahalla saavutettavista osallistujamääristä on vielä realisoitumatta.

Hankkeiden toiminta eroaa myös sisällöllisesti paljon toisistaan. Jos hankkeilta kysytään vain yhtä lukua kuvaamaan hankkeen puitteissa järjestetyn toiminnan osallistujamäärää, hankkeiden ilmoittamat hyvin erityylisten toiminnan luvut eivät ole lainkaan vertailukelpoisia. Jotkut hankkeet järjestävät isoja tapahtumia, jotka tuottavat kerralla suuret kävijäluvut, kun taas toiset hankkeet tekevät kohdenetumpaa ja pitempään jatkuvaa työtä pienen ryhmän kanssa. Hankkeet myös keräävät kävijämäärätietoja hyvin eri tavoin ja tarkkuudella. Näistä syistä johtuen seuraavaksi esitetyt luvut ovat ainoastaan suuntaa-antavia arvioita.

Kyselyssä pyrittiin selvittämään toiminnan osallistujamäärää seuraavien kysymysten avulla.

9. Kuinka monta **henkilöä*** säännölliseen (noin viikoittaiseen) toimintaan (esim. liikuntatunnit tai kerhot) arvioidaan osallistuneen vuoden 2015 aikana (koko vuosi)?*

10. Kuinka monta **käyntikertaa*** säännöllisestä (noin viikoittaisesta) liikuntatoiminnasta (esim. liikuntatunnit tai kerhot) arvioidaan kertyneen vuoden 2015 aikana (koko vuosi)?*

11. Kuinka monta **henkilöä*** erilaisiin kertaluonteisiin toimintoihin (esim. leirit, kurssit, koulutukset) arvioidaan osallistuneen vuoden 2015 aikana (koko vuosi)?*

12. Kuinka monta **henkilöä*** erilaisiin järjestämiinne tapahtumiin arvioidaan osallistuneen vuoden 2015 aikana (koko vuosi)?*

* sekä maahanmuuttajataustaiset että kantaväestöön kuuluvat osallistujat

Kysymykset eivät kuitenkaan kaikilta osin toimineet hyvin. Kysymys 10 liittyen toiminnan käyntikertoihin on päätetty jättää kokonaan raportoimatta, koska sen tuottamat vastaukset olivat liian epävarmoja. Useat vastaajat olivat ilmeisesti raportoineet ohjeesta huolimatta viikkokohtaisia lukuja tai ymmärtäneet kysymyksen väärin. Monissa hankkeissa näin tarkkaa tietoa ei myöskään pystytty arvioimaan, mikä on ymmärrettävää edellä kuvattujen syiden perusteella. Jatkossa hankeseurannassa tulee miettiä tämän kaltaisten kysymysten käyttöä tarkemmin. Lisäksi vastaukset eri kysymyksiin ovat osittain päällekkäisiä, koska samat ihmiset ovat todennäköisesti osallistuneet säännölliseen ja kertaluonteiseen toimintaan sekä tapahtumiin. Vastaajat olivat myös useimmiten kuvanneet ainoastaan suoraan hankkeen puitteissa järjestetyn liikuntatoiminnan osallistujamääriä, jolloin niiden osallistujien määrä jää näkymättömiin, jotka ovat integroituneet kunnan muuhun liikuntatoimintaan hankkeen kautta tai liikkuneet omatoimisesti.

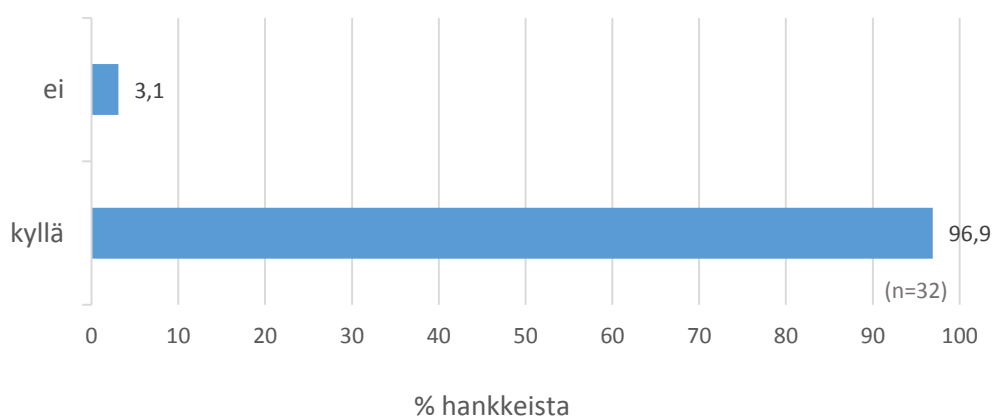
Säännölliseen liikuntatoimintaan arvioidaan osallistuneen yhteensä 12 643 henkilöä (kysymys 9). Erilaisiin kertaluonteisiin toimintoihin arvioidaan osallistuneen 9 902 henkilöä (kysymys 11) ja erilaisiin tapahtumiin 45 866 henkilöä (kysymys 12). Kyselyn perusteella hanketoiminnassa on siis valtakunnallisesti tavoitettu kaikkiaan 68 411 henkilöä vuonna 2015. Lukujen käytössä tulee kuitenkin ottaa huomioon edellä kuvatut epävarmuudet niiden tarkkuudessa. Hankkeiden ilmoittamista osallistujamääristä suhteessa jokaisen hankkeen ilmoittamaan maahanmuuttajien ja kantaväestön jakaumaan voidaan karkeasti arvioida maahanmuuttajataustaisten osallistujien yhteenlaskettu henkilömäärä. Tämän arvion mukaisesti vuonna 2015 hanketoiminnan kautta on tavoitettu liikuntatoiminnan pariin 39 815 maahanmuuttajataustaista henkilöä.

... hanketoiminnassa on valtakunnallisesti tavoitettu **arviolta 68 411 henkilöä**, joista 39 815 on ollut maahanmuuttajataustaisia.

Tästä kyselystä saatu kävijämäärä eroaa Hanna-Mari Maijalan (2014) saamasta tuloksesta koskien vuoden 2013 hankkeiden osallistujamääriä. Maijalan kyselyssä osallistujamääriä oli kysytty muodossa: *9. Kuinka monta liikkujaa osallistui hankkeen toimintoihin keskimäärin viikossa (ei käyntikertojen lukumäärä vaan henkilölukumäärä yhteensä numeroina)?* Tulokseksi Maijala oli saanut viikkotasolla 3 771 osallistujaa, joista noin 70 % oli maahanmuuttajataustaisia.

5.6 Liikunnan yhdenvertaisuuden edistäminen

Hankkeet tekevät rakenteellista ja asenteiden muokkaustyötä liikunnan yhdenvertaisuuden edistämiseksi, jota ei pystytä suoraan mittaamaan määrällisillä tunnusluvuilla. Kaikki kyselyyn vastanneet hanketoimijat yhtä lukuun ottamatta ilmoittivat hankkeen tavoitteeksi liikunnan yhdenvertaisuuden lisäämisen (96,9 % hankkeista) (kuvio 13). Kuitenkin kun seuraavassa kysymyksessä vastaajia pyydettiin kuvaamaan niitä keinoja, joiden avulla tavoitteeseen pyrittiin, toimenpiteet liikunnan yhdenvertaisuuden tavoittelemiseen vaikuttavat jäävän toisinaan vähintäänkin yleiselle tasolle.

KUVIO 13 Liikunnan yhdenvertaisuuden edistäminen hankkeessa.

Yleisimmin yhdenvertaisuuden tavoittelemiseen liittyvien toimenpiteiden kuvattiin olevan sitä, että järjestettävä toiminta on kaikille avointa ja siihen voi osallistua vapaasti (10/31). Tämä on avustuksen hakuohjeeseen sisältyvä keskeinen ja tärkeä tavoite sekä inklusioperiaatteen mukainen poliittinen tahto. Useissa kaikille avoimeen toimintaan liittyvissä vastauksissa painotettiin erikseen sitä, että toiminta on avointa myös kantaväestölle. Tämä voi kertoa siitä, että vastaajat ovat ymmärtäneet kysymyksen laajasti, koskemaan myös kantaväestön syrjimättömyyttä, jota tyypillisesti ei kuitenkaan pidetä yhdenvertaisuuskysymyksenä.

Vähemmistöjen ja vaikeasti tavoitettavien kohderyhmien mukaan saamisessa kaikille yhteiseen liikuntatoimintaan ei myöskään välttämättä riitä se, että toimintaa periaatteessa tarjotaan avoimesti kaikille tai että siihen on vapaa pääsy. Aineistossa oli vähän kuvauksia liikuntatoiminnan osallistumisen mahdollistamisesta myös niille ryhmille, joille kaikille avoimeen toimintaan osallistuminen on syystä tai toisesta vaikeaa. Osallistumisen esteiden madaltamiseen liittyvä tavoitteellinen työ tuli ilmi kuudessa vastauksessa (6/31). Useimmiten nämä konkreettiset kuvaukset liikunnan yhdenvertaisuuden kehittämistyöstä liittyivät kulttuuristen seikkojen huomioimiseen naisten harrastamisessa sekä vähävaraisten osallistujien taloudellisten osallistumisesteiden poistamiseen.

Kaiken kaikkiaan yhdenvertaisuuteen liittyvät hanketoimet kohdistuvat tavalla tai toisella erilaisia osallistumiskynnyksiä kohtaavaan maahanmuuttajataustaiseen henkilöön itseensä, ei niinkään tiloihin, toimintaan tai laajasti ympäröivään yhteiskuntaan. Erilaisia osallistumiskynnyksiä kohtaavalle henkilölle useimmiten mahdollistetaan osallistuminen jollain tapaa tuetusti. Yllättävän harvoissa hanketoimintaa kuvaavissa vastauksissa korostettiin kantaväestön asenteisiin tai esimerkiksi rakenteelliseen syrjintään liittyviä tavoitteita. Vain neljässä vastauksessa kuvattiin aktiivisia tavoitteita kohti syrjimätöntä ja myönteisesti sallivaa ilmapiiriä.

Yhdenvertaisuusajattelun mukaisena toimintana pidettiin kahdessa vastauksessa myös sukupuolen mukaan jakamattomia sekaryhmiä. Sekaryhmät ovat hieno tavoite, ja ne voivat toimia hyvin etenkin lasten toiminnassa. Kuitenkin erityisesti hiljattain maahan tulleiden aikuisten maahanmuuttajanaisten kohderyhmässä sekaryhmät voivat olla myös ulossulkevia.

5.7 Paikkakunnan liikuntatoiminnan monipuolistuminen

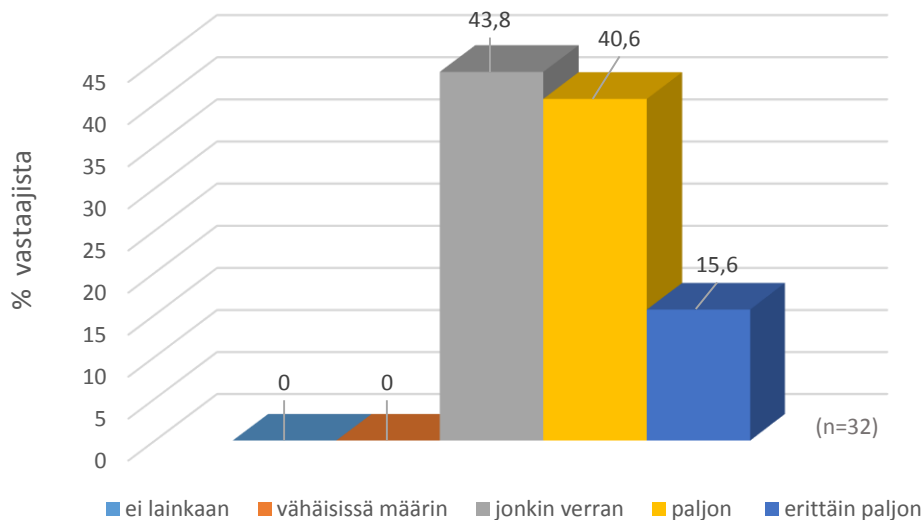
Myös hanketoiminnan vaikutuksia kuvattaessa on tärkeää edelleen korostaa sitä, että maahanmuuttajataustaisten osallistujien lisäksi hankkeiden järjestämässä toiminnassa liikkuu myös huomattava määrä kantaväestöä (osallistujista 35,3 %, kuvio 1). Erityisesti tausta-aineistona toimivasta kolmentoista hankkeen haastatteluaineistosta sai käsityksen siitä, että monissa kunnissa hanketoiminnan kautta on pystytty, opittu ja totuttu järjestämään aiempaa monipuolisempaa matalan kynnyksen liikuntatoimintaa kaikille paikkakuntalaisille. Hanketoiminnan kautta myös paikalliset urheiluseurat ovat usein saaneet uusia harrastajia ja vapaaehtoistoimijoita. Erityisesti Punkalaitumen hankkeen toiminnasta vastannut haastateltava kuvasi, kuinka hänen mielestään hankkeen kautta pienen paikkakunnan koko liikuntatoiminnan ilmapiiri on muuttunut paljon paremmaksi. Hanke on mahdollistanut kunnan vapaa-aika- ja liikuntatoiminnan monipuolistamista, tarjoten mahdollisuuden täyspäiväisen hanketyöntekijän palkkaamiseen. Punkalaitumen hankkeen keskeisenä periaatteena on ollut toiminnan alusta alkaen järjestää ja tukea kaikille paikkakuntalaisille avointa liikuntatoimintaa.

5.8 Maahanmuuttajien kotoutuminen liikunnan avulla

Kehittämisyavustuksen keskeisimpiin tavoitteisiin kuuluu nimensä mukaisesti maahanmuuttajien kotouttaminen. Liikunnan välineelliseen voimaan maahanmuuttajien kotouttamistyössä uskotaan poliittisesti (esim. Huhta 2013, 86) sekä hanketoimijoiden keskuudessa (kuvio 14). Tutkimusnäytöt aiheen tiimoilta ovat kuitenkin melko vähäisiä (esim. Zacheus 2010; Zacheus ym. 2012).

Hanketoimijoiden usko liikunnan kotouttavaan vaikutukseen on laajaa. Kun kyselyyn vastanneilta kysyttiin mielipidettä siitä, onko hankkeen toiminta edistänyt

maahanmuuttajien kotouttamista, yksikään vastaaja ei vastannut kategorioihin *ei lainkaan* tai *vähäisissä määrin*. Hanketoimijoista 43,8 % oli sitä mieltä, että hankkeen toiminta on edistänyt maahanmuuttajien kotoutumista *jonkin verran*, 40,6 % *paljon*, ja 15,6 % vastasi, että hankkeen toiminta on edistänyt kotoutumista *erittäin paljon*.

KUVIO 14 Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen hankkeen avulla.

Seuraavassa kysymyksessä vastaajia pyydettiin kuvaamaan niitä keinoja, joilla hanke on vastaajan mielestä edistänyt maahanmuuttajien kotoutumista. Yleisimpiä (21/32) olivat erilaiset kuvaukset siitä, kuinka liikuntatoiminnan kautta maahanmuuttajan on helpompaa integroitua osaksi paikkakunnan liikuntatoimintaa sekä seuroissa että kunnan liikuntapalveluissa. Vastauksissa korostettiin myös, että sen lisäksi, että maahanmuuttajat ovat tutustuneet paikkakunnan liikuntamahdollisuuksiin, he ovat liikuntatoiminnassa tutustuneet myös suomalaiseen kulttuuriin (erimerkiksi saunominen, uinti, luonnossa liikkuminen) sekä suomalaisen yhdistystoiminnan käytänteisiin.

Monet kuvaukset hankkeiden kotoutumista mahdollisesti edistävästä merkityksistä liittyivät maahanmuuttajien sosiaalisten suhteiden lisääntymiseen (13/32) sekä yhteisöllisyyteen tai johonkin ryhmään kuulumiseen (8/32). Kahdessa vastauksessa tuotiin esiin myös harrastustoiminnan merkitys syrjäytymistä ehkäisevässä tai vähentävässä työssä.

Konkreettisimpiä esimerkkejä hanketoiminnan mahdollisesti kotouttavasta merkityksestä olivat kuvaukset suomen kielen oppimisesta (4/32) sekä maahanmuuttajien työllistymisestä hankkeen toimintoihin joko palkattuina työntekijöinä, vapaaehtoisina tai vertaisohjaajina (8/32). Useat vastaajat kuvasivat kotoutumiskysymyksen yhteydessä hankkeen hyötyjä liittyen osallistujien terveyteen, hyvinvointiin tai arjen rutiinien löytämiseen (6/32).

Yhtenä konkreettisena sisältöesimerkkinä mahdollisesti kotouttavasta liikuntatoiminnasta voidaan pitää myös pyöräilyn opettamista, joka nostettiin esiin kah-

dessa vastauksessa. Pyöräilyn oppiminen helpottaa liikkumista paikasta toiseen, jolloin maahanmuuttajien mahdollisuudet liikkua omalla asuinalueellaan voivat lisääntyä. Oman asuinalueen tuntemusta painotettiin myös toisessa vastauksessa, jossa kerrottiin hankkeen puitteissa järjestetyistä metsäretkistä.

Myös kotoutumista tarkastelevan kysymyksen yhteydessä nousee esiin se huomio, että hankkeiden toimenpiteet kohdistuvat ennen kaikkea maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin tai ryhmiin, eivät useinkaan kantaväestöön eivätkä rakenteisiin. Ainoastaan kolmessa vastauksessa koskien maahanmuuttajien kotoutumista hankkeen toiminnan avulla tuodaan esiin, että kotoutumista edistetään tekemällä ympäristöstä tavalla tai toisella sallivampaa. Ympäristöön vaikuttamisesta esimerkiksi voi nostaa vastaukset, joissa Mikkelin ja Vantaan hankkeiden puolesta vastanneet henkilöt kuvaavat, kuinka:

liikunta on tullut voimakkaammin mukaan kotouttamistoimintaan useammalla taholla ja toisaalta useampi liikuntajärjestö on hankkeen kautta "joutunut" huomioimaan maahanmuuttajat yhtenä kohderyhmänä. (Mikkeli)

yhteiset tilaisuudet kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien kanssa ovat olleet omiaan lujittamaan yhteistyötä. ... Kun yhteistyö koetaan rakentavaksi puolin ja toisin, samalla myös ennakkoluulot hälvenevät. (Vantaa)

Toki esimerkkien mukaisia vaikutuksia löytyy varmasti raportoitua useammistakin hankkeista. Kuitenkaan ympäristön sallivuuteen liittyviä tekijöitä ei kyselyvastauksissa nostettu keskeiseen asemaan maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta.

6 HANKKEIDEN HANKALUUDET JA NIIDEN RATKAISUJA

Hanketoimijoilta kysyttiin, mitä ovat olleet pahimmat hankaluudet hankkeiden toiminnassa ja kuinka ne on mahdollisesti saatu ratkaistua. Haasteet, jotka mainittiin useammin kuin kerran, voidaan jakaa neljään eri kategoriaan:

- 1) Kohderyhmän tavoittaminen ja sitouttaminen toimintaan on vaikeaa (12/32)
- 2) Etnisyyteen, kulttuuriin, kieleen tai uskontoon liittyvät vaikeudet (12/32)
- 3) Talous-, henkilöstö- tai muut hallinnolliset vaikeudet (7/32)
- 4) Liikuntatiloihin liittyvät vaikeudet (2/32).

Seuraavissa taulukoissa 1–4 on esitetty nämä hanketoimijoiden kuvaamat keskeisimmät vaikeudet sekä ne ratkaisumallit, joilla vastaajan hankkeessa on saatu ratkaistua tai vähennettyä mainittua ongelmaa. Muutaman ongelman kohdalla hanke ei ollut pystynyt vaikuttamaan asiaan millään tavalla, jolloin ratkaisumallia ei ole esitetty.

TAULUKKO 1 Kohderyhmän tavoittaminen ja sitouttaminen toimintaan on vaikeaa.

Ongelmat	Mahdolliset ratkaisut
Maahanmuuttajien tavoittaminen on haastavaa.	<ul style="list-style-type: none">• Tavoittamista ja toiminnasta tiedottamista edistävien verkostojen rakentaminen ja niiden aktiivinen hyödyntäminen• Maahanmuuttajataustainen työntekijä voi auttaa maahanmuuttajataustaisen kohderyhmän tavoittamista henkilökohtaisilla kontakteillaan.
Maahanmuuttajien heikko sitoutuminen järjestettyyn toimintaan hankaloittaa toiminnan jatkumista.	<ul style="list-style-type: none">• Toiminta on järjestetty kotoutumisprosessiin kuuluvien opiskelutuntien yhteydessä.• Pienet osallistumismaksut auttavat sitoutumaan toimintaan.• Vastuuhenkilö on huolehtinut osallistujat paikalle esimerkiksi järjestämällä kyydityksen tai ollut saattajana. Kyseistä mallia ei kuitenkaan pidetty hyvänä pitkällä tähtäimellä, koska tavoitteena oli aktivoida osallistujia itse huolehtimaan omasta saapumisestaan.
Kantaväestöön kuuluvien nuorten tavoittaminen on vaikeaa, koska useilla on jo harrastus tai useita.	<ul style="list-style-type: none">• Yhteistyö koulujen henkilökunnan kanssa juuri niiden nuorten tavoittamiseksi, jotka ovat ilman harrastusta ja olisivat mahdollisesti kiinnostuneita hankkeen järjestämästä matalan kynnyksen liikuntatoiminnasta.

TAULUKKO 2 Etnisyyteen, kulttuuriin, kieleen tai uskontoon liittyvät vaikeudet.

Ongelmat	Mahdolliset ratkaisut
Erilainen aikakäsitys, sovituista ajoista kiinni pitämättömyys ja myöhästely	<ul style="list-style-type: none"> • Tehostettu tiedottaminen ja ohjeistus aikatauluista • Osa vastaajista kertoo lisänneensä toimintaan joustavuutta ja varanneensa siihen enemmän aikaa. Toisaalta osa vastaajista halusi pitää toiminnassa selkeät aikataulukäytännöt, esimerkiksi siten, että toiminta alkaa täsmällisesti ja myöhästyvät jäävät ulkopuolelle. • Alussa osallistujia on haettu harjoitukseen autolla kotoa.
Puutteellinen kielitaito, esimerkiksi päivämääriä ja kellonaikoja ei ymmärretä	<ul style="list-style-type: none"> • ”Suomen kieltä liikunnan avulla -kurssi”, jolla tuetaan kielen oppimista
Torjuva asenneilmapiiri ja rasismi Käytännön tasolla ”pelon ilma- piiri” on haitannut hankkeen kohderyhmän liikkumista toi- mintoihin.	<ul style="list-style-type: none"> • Avarakatseisen, monikulttuurisen ilmapiirin luominen ja ylläpitäminen vaatii aktiivista vuoropuhelua ja jatkuvaa kehittämistä.
Uskonnosta johtuvat rajoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • Toisinaan vähentyneet ajan kuluessa.

TAULUKKO 3 Talous-, henkilöstö- tai muut hallinnolliset vaikeudet.

Ongelmat	Mahdolliset ratkaisut
Sopivien ohjaajien löytäminen, koska myös seurat kärsivät vapaaehtoisten ohjaajien ja valmentajien puutteesta. Myös liikuntapalveluiden työntekijäresurssit ovat rajalliset.	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyötä seurojen kanssa on jatkettu, ja sopiva ohjaaja on lopulta löytynyt. • Nykyään urheiluseuroista löytyy entistä enemmän myös palkattua henkilökuntaa, mikä on helpottanut toimintaa.
Avustuspäätösten myöhäinen ajan- kohta sekä hankeajan lyhyt kesto	<ul style="list-style-type: none"> • Hankkeet eivät voi vaikuttaa tähän mutta toivoisivat, että avustuspäätökset seuraavan vuoden hankerahoituksista olisivat tiedossa nykyistä aiemmin.
Rahoituskauden osuminen huhti- joulukuulle. Toisinaan toiminta on pystytty aloittamaan täysin vasta syksyllä ja rahoituskausi loppuu jo joulukuussa, jolloin osallistujat on vasta saatu kunnolla aktivoitua mu- kaan toimintaan.	<ul style="list-style-type: none"> • Hankkeet ovat anoneet aluehallintovirastolta jatkokautta rahoitukselle niin, että aktiviteetteja voidaan järjestää myös tammi-maaliskuussa.
Rahoituksen takaaminen toiminnalle hanketuen päättymisen jälkeen	–

TAULUKKO 4 Liikuntatiloihin liittyvät vaikeudet.

Ongelmat	Mahdolliset ratkaisut
Toiminnalle sopiva tila on mennyt remonttiin.	-
Liikuntatilojen käyttövuorot ovat olleet huonoja toiminnan kannalta.	-

7 TOIMINNAN VAKIINNUTTAMINEN

Kyselyssä hanketoimijoita pyydettiin kuvaamaan suunnitelmia ja kokemuksia liittyen hanketoiminnan vakiinnuttamiseen. Huolimatta siitä, että osana avustushakua hankkeilta vaaditaan *suunnitelma toimenpiteiden vakiinnuttamisesta osaksi normaalia palvelujärjestelmää*, harvalla hankkeella on vastausten perusteella selvillä, millä tavoin toiminta tulee jatkumaan kehittämisavustuksen päättymisen jälkeen.

Niiltä hankkeilta, joiden toiminta kyselyn toteuttamishetkellä edelleen jatkui, pyydettiin vastausta kysymykseen: *Jos hankkeenne kehittämisavustus loppuisi kuluvan toimintavuoden jälkeen, jatkuisiko hankkeenne toiminta? Millä tavalla?* Edelleen avustusta saavissa hankkeissa työskenteleviä vastaajia oli aineistossa 24. Suurin joukko vastaajia kuvaa, että todennäköisesti osa toiminnasta loppuu, jos avustusta ei enää myönnettäisi (11/24). Näistä yhdestätoista vastauksesta voidaan kuitenkin päätellä myönteisesti, että osa toiminnasta myös jatkuu. Monet vastaajat (5/24) kertovat, että joistain liikuntaryhmistä on tullut niin suosittuja, että niitä jatketaan todennäköisesti osana kunnan liikunta- tai vapaa-aikatoimen tarjontaa. Kaikkiaan viisi vastaajaa epäilee toiminnan mahdollisuuksia jatkaa missään muodossa ilman hanketukea. Ainoastaan muutama (3/24) vastaaja vaikuttaa vakuuttuneelta siitä, että toiminta saadaan jatkumaan jokseenkin siinä muodossa, missä sen arvioidaan olevan hankkeen päättyessä. Kolme vastaajaa kuvaa toiminnan jatkuvan perustuvan vähintään osittain uuden tai toisen, jo kunnassa toimivan hankkeen toimintaan.

Niiltä vastaajilta, joiden hankkeen toiminta oli jo loppunut kyselyn vastaushetkellä, pyydettiin vastausta kysymykseen: *Jos hankkeenne kehittämisavustus on jo loppunut, jatkuiko hankkeenne toiminta? Millä tavalla?* Vastaajista kahdeksan oli toiminut hankkeessa, joka ei ollut hakenut tai saanut enää kehittämisavustusta. Kaikkien jo lopettaneiden hankkeiden toiminta oli jatkunut vähintään jollain tavalla, osalla myös varsin vakuuttavan oloisesti. Esimerkiksi Mikkelin hankkeen toiminta vaikuttaa saaneen vahvan jalansijan kunnassa.

Toiminta nuorisotaloilla jatkuu lähes samalla lailla kuin hankeaikana, Naisten uintivuoro, liikuntasalivuoro nuorille aloitettu. Yhteistyö eri verkostojen kanssa on poikunut mm. jalkapallo ja sählyturnauksia. Liikuntamahdollisuuksien esittelyä ja lajiesittelyä eri maahanmuuttajajärjestöille. Lasten kesätoiminnassa suunnattu kesäuimakouluja maahanmuuttajille ja muuta lasten kesäliikuntatoimintaa viety mm. vastaanottokeskusten läheisyyteen. JNE.

Myös Tampereen jo lopettaneen hankkeen (Tampereella toimi vuonna 2015 kaksi hanketta) toiminnasta vaikuttaa syntyneen vakiinnuttamiskelpoinen seurayhteistyön malli, jossa liikuntaseura on jatkanut kahden monikulttuurisen pelivuoron toimintaa ja kaupunki antaa näiden vuorojen liikuntatilat vastikkeetta käyttöön. Myös Hirvensalmen hankkeen aikana sovittujen liikuntavuorojen kerrotaan jatkuvan, ja hankeavustuksella toteutettuja liikuntamahdollisuuksia (frisbeegolfrata) on ylläpidetty ja kehitetty eteenpäin. Myös Joensuun hankkeen tulokset vaikuttavat vakiintuneen hyvin:

Hankkeen aikana koulutetut maahanmuuttajataustaiset ohjaajat toimivat edelleen ohjaajina liikuntakerhoissa, jotka ovat nykyisin osa nuorisopalvelujen toimintaa. Hankekoordinaattori toimii nykyisin alueellisena nuorisotyöntekijänä ja vastaa yhdenvertaisuuden toteutumisesta nuorisotyössä koko kaupungin alueella.

Kaarinassa puolestaan kehittämisavustusta saaneen hankkeen myötävaikutuksesta on syntynyt uusi monikulttuurinen nuorten yhdistys, jonka kautta edistetään maahanmuuttajataustaisten nuorten ja kantaväestön nuorten kanssakäymistä erityisesti liikunnan keinoin.

Ne vastaajat, joiden hankkeet edelleen jatkuivat, vaikuttivat varovaisilta arvioissaan toiminnan jatkomahdollisuuksista hankkeen jälkeen. Kuitenkin kun vakiinnuttamisasiaa tiedusteltiin toisessa kysymyksessä eri muodossa (*Onko hankkeessanne muotoutunut joitain sellaisia käytänteitä tai toimintamalleja, jotka ovat jo vakiintuneet osaksi kunnan perustoimintaa? Mitä?*), hanketoimijat nimesivät laajahkon joukon erilaisia, jo vakiintuneiksi katsomiaan toimintoja sekä sidosryhmäyhteistyötä.

Yhdeksässä (9/30) vastauksessa kuvattiin tilannetta, jossa osa liikuntatoiminnasta on jo hankkeen aikana saatu liitettyä osaksi kunnan liikuntapalveluiden, seurojen tai muiden liikuntapalveluita tuottavien tahojen toimintaa. Näissä toiminnoissa on useimmiten kyse suosituimmista toiminnoista, kuten jalkapallosta, vesiliikunnasta, kuntosalista tai lasten (erityisesti koulupäivään integroidusta) liikuntatoiminnasta. Seitsemän vastaajaa kertoi vahvistuneesta tai jo vakiintuneesta yhteistyöstä muiden paikkakunnan toimijoiden sekä eri hallintokuntien kanssa (mainittuina liikunta- ja urheiluseurat, monikulttuurisuusyhdistykset, Punainen Risti, vastaanottokeskukset, kansalaisopistot, peruskoulut, toisen asteen koulutus, muut kunnan hankkeet, kunnan nuoriso-, liikunta-, sivistys- ja vapaa-aikatoiminnasta vastaavat hallinnonalat). Kolmessa vastauksessa tuotiin esiin hankkeen kautta muodostunut konkreettinen toimintamalli (Imatran ja Lappeenrannan hankkeen harastuskysely, Oulun hankkeen Liikuntakalenteri tai Riihimäen hankkeen Olohuone-toiminta), jota jo sovelletaan vakiintuneeseen tapaan kunnassa. Kahdessa vastauksessa kuvattiin, kuinka hankkeen aikana on opittu ja totuttu ottamaan maahanmuuttajataustaiset liikkujat paremmin huomioon liikuntapalvelujen suunnittelussa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Viime vuosina hanketoimijoiden mielipide tuntuu vahvistuneen sen suhteen, että muitakin liikkujia – kuin maahanmuuttajataustaisia – kiinnostaa matalan kynnyksen liikuntatoiminta Hankkeiden kautta kunnissa on toteutettu liikuntatoimintaa, joka on ollut hinnoittelultaan yksityisiä tai seurapalveluita edullisempaa. Kunnissa järjestetty liikuntatoiminta on myös palvellut esimerkiksi sellaisia liikkujia, jotka eivät halua osallistua urheiluseurojen vahvaa sitoutumista vaativaan ja monesti kilpailupainotteiseen toimintaan.

Hankkeet tavoittavat yleensä enemmän miehiä kuin naisia. Poikkeuksena tästä on ikääntyneiden osallistujaryhmä ja perheliikuntaan osallistuvat, joiden parissa tavoitetaan enemmän naisia. Lapsille suunnatussa toiminnassa tavoitetaan suunnilleen yhtä paljon tyttöjä ja poikia. Kun hanketoimijoita pyydettiin nimeämään ryhmä, joka heidän kokemuksensa mukaan on ollut vaikein ryhmä tavoittaa mukaan hankkeen toimintaan, maahanmuuttajataustaiset naiset mainitaan muita useammin. Seuraavaksi eniten ongelmia kerrotaan liittyvän maahanmuuttajataustaisten tyttöjen sekä maahanmuuttajataustaisten (koti)äitien tavoittamiseen. Hanketoimijat kokevat usein ongelmaksi sen, että monen maahanmuuttajan kotimaassa naisten liikunnan harrastaminen ja tieto liikunnan terveysvaikutuksista on ollut vähäistä. Ottaen huomioon sen, että maahanmuuttajatytöt ja -naiset koetaan edelleen vaikeasti tavoitettavaksi kohderyhmäksi, tähän tavoitteeseen voi olla edelleen syytä erityisesti kannustaa rahoittajan puolelta.

Eniten hankkeiden toimintaan on osallistunut aikuisia ja nuoria. Aikuisille tarkoitettu liikuntatoiminta on valtaosassa hankkeita säännöllistä matalan kynnyksen terveys- ja hyvinvointiliikuntaa eri lajeissa, lajitutustumisia ja erilaisia liikuntatapahtumia. Lisäksi aikuisille järjestetään useassa hankkeessa ohjausta oman kunnon ja hyvinvoinnin hoitamiseen. Tätä hyvinvointiohjausta on tehty niin säännöllisen liikuntatoiminnan ohessa kuin omina tapahtuminaan esimerkiksi monikulttuurisuuskahviloissa. Aikuisille suunnatun toiminnan kuvauksissa ei nosteta laajasti esiin sitä, että toimintaan osallistuisi sekä maahanmuuttajataustaisia että kantaväestöä. Tämä saattaa kertoa siitä, että aikuisilla – jotka lapsia ja nuoria useammin ovat ensimmäisen polven maahanmuuttajia – voi olla lapsia ja nuoria suurempi kynnys osallistua liikuntatoimintaan, joka on kantaväestön kanssa yhteistä. Lapsille ja nuorille suunnatuista liikunnallisista toimintamuodoista useimmin mainittiin liikunnalliset kerhot, kurssit, leirit ja loma-ajan toiminnot. Pikkulapsia tavoitetaan osana perheliikuntaa.

Liikuntalajien suhteen hankkeiden toimintamuodot vaihtelevat laajasti. Selvästi suosituimpana näkyvät kuitenkin jalkapallo ja muut palloilulajit, kuten futsal, salibandy ja lentopallo. Vesiliikunta (uinti, uimakoulut, vesijumput), samoin kuin tanssi ja zumba ovat suosittuja ja selvästi painottuneet tytöille ja naisille tarkoitettuun toimintaan. Useasti mainituiksi suosituiksi toiminnoiksi aineistossa nousivat

myös erilaiset tapahtumat, liikuntavuorot, liikuntaryhmät ja kuntosali. Myös pyöräilyn opetus on monissa hankkeissa ollut suosittua ja myös edullista toteuttaa. Usein kunnasta on löytynyt jo valmiiksi polkupyöriä, joita on hyödynnetty opetuksessa.

Yksi avustushaun päätavoitteista on lisätä maahanmuuttajataustaisen väestön liikkumista. Arvion mukaan vuonna 2015 hanketoimintaan on kaikkiaan osallistunut 68 411 henkilöä, joista arviolta 39 815 on ollut maahanmuuttajataustaisia. Osallistujamäärien suhteen tulee kuitenkin muistaa, että ne kuvaavat huonosti kaikkea hankkeiden toimintaa. Suuri osa hankkeiden tavoitteista tähtää maahanmuuttajien integroimiseen kunnan ja paikallisten liikunta- ja urheiluseurojen tavalliseen liikuntatoimintaan tai heidän omaehtoisen liikkumisensa lisäämiseen esimerkiksi hyötyliikunnan kautta, jolloin hanketoiminnan kautta kaikkiaan tuettujen liikkujien määrää on mahdotonta arvioida.

Liikunnan yhdenvertaisuustematiikkaan liittyen aineistossa oli vähän kuvauksia liikuntatoiminnan osallistumisen mahdollistamisesta myös niille maahanmuuttajaryhmille, joille tavalliseen toimintaan osallistuminen on syystä tai toisesta vaikeaa. Yhdenvertaisuuskysymysten huomiointi kohdistui hanketoiminnassa useimmiten uskuntoon liittyvien seikkojen huomioimiseen naisten harrastamisessa (esimerkiksi vähäpukeisuuteen liittyvät normit) tai vähävaraisten osallistujien taloudellisten esteiden madaltamiseen (esimerkiksi osallistumismaksujen tai lisenssien maksaminen). Erilaisia osallistumiskynnyksiä kohtaavalle henkilölle useimmiten mahdollistetaan osallistuminen jollain tavalla tuetusti (esimerkiksi vain maahanmuuttajanaيسille tarkoitettut uintivuorot). Aktiiviset toiminnalliset tavoitteet kohdistuivat harvoin esimerkiksi tiloihin, vallitsevan toimintatavan muutokseen tai työhön kohti syrjimätöntä ja myönteisesti sallivaa ilmapiiriä.

Kehittämisyavustuksen alkuajoista saakka maahanmuuttajien kotoutuminen liikunnan avulla on ollut yksi avustuksen keskeinen tavoite. Hanketoimijoiden usko liikunnan kotouttavaan vaikutukseen on laajaa. Kuvattaessaan mekanismeja, joiden kautta hanke on vastaajan mielestä edistänyt maahanmuuttajien kotoutumista, yleisimmin mainittiin maahanmuuttajan integroituminen hankkeen liikuntatoiminnan kautta osaksi paikkakunnan liikuntatoimintaa sekä seuroissa että kunnan liikuntapalveluissa. Vastauksissa korostetaan myös tutustumista suomalaiseen kulttuuriin (esimerkiksi saunominen, uinti, luonnossa liikkuminen) sekä suomalaisen yhdistystoiminnan käytänteisiin. Monet kuvaukset hankkeiden kotoutumista mahdollisesti edistävästä merkityksistä liittyivät lisäksi maahanmuuttajien sosiaalisten suhteiden lisääntymiseen sekä yhteisöllisyyteen tai kuuluvuuteen johonkin ryhmään. Esimerkkejä hanketoiminnan kotouttavasta merkityksestä olivat myös kuvaukset suomen kielen oppimisesta liikuntatoiminnan kautta sekä maahanmuuttajien työllistymisestä hankkeen toimintoihin joko palkattuina työntekijöinä, vapaaehtoisina tai vertaisohjaajina. Vastauksissa tuotiin esiin myös harrastustoiminnan merkitys syrjäytymistä ehkäisevässä tai vähentävässä työssä. Useat vastaajat myös kuvasivat hanketoiminnan hyötyjä liittyen osallistujien terveyteen, hyvinvointiin tai arjen rutiinien löytämiseen.

Myös kotoutumista tarkasteltaessa nousee esiin huomio siitä, että hankkeiden toimenpiteet kohdistuvat ennen kaikkea maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin tai ryhmiin – ja heidän käyttäytymisensä muutokseen – ja vain harvoin kantaväestöön tai rakenteisiin. Ainoastaan muutamassa vastauksessa koskien maahanmuuttajien kotoutumisen tukemista hankkeen toiminnan avulla tuodaan esiin tavoitteita liittyen ympäristön muokkaamiseen sellaiseksi, että maahanmuuttajan on helpompaa kotoutua. Ympäristön sallivuuteen liittyviä tekijöitä ei siis ole vastauksissa nostettu kovinkaan keskeiseen asemaan hanketoiminnan kuvauksissa.

Huolimatta siitä, että osana avustushakua hankkeilta vaaditaan *suunnitelma toimenpiteiden vakiinnuttamisesta osaksi normaalia palvelujärjestelmää*, harvalla hankkeella on vastausten perusteella kovinkaan selvänä se, millä tavoin toiminta tulee jatkumaan. Ne vastaajat, joiden hankkeet edelleen jatkuivat, vaikuttivat kokonaisuutena varovaisilta arvioissaan toiminnan jatkomahdollisuuksista hanketuen jälkeen. Kuitenkin kun tarkasteltiin jo toimintansa lopettaneiden hankkeiden vastauksia liittyen toiminnan vakiinnuttamiseen, kaikkien jo lopettaneiden hankkeiden toiminta oli jatkunut vähintään jollain tavalla, osalla myös varsin vakuuttavan oloisesti. Vakiinnuttamisen suhteen tulee kuitenkin huomioida, että vaikka siitä löytyy monia onnistuneita esimerkkejä, iso osa vastauksista antaa kuvan tilanteesta, jossa suunnitelmat vakiinnuttamisesta ovat epäselvät tai toiminnan mahdollisuudet jatkua ilman hanketukea huonot. Jo hankkeen alussa tulisi pohtia tarkemmin kysymystä vakiinnuttamisesta ja siitä, kuinka toiminta voi jatkua hanketuen jälkeen, mikäli hankkeen avulla kehitetty toimintamalli osoittautuu hyväksi. Kehittämishankkeessa on toki myös lupa kokeilla ja tuoda esiin toimimattomat työtavat. Seurannan tehtävänä olisi puolestaan päästä edelleen lähemmäs hankkeiden arkea ja saada sekä jakaa aiempaa paremmin myös hankkeissa saatua oppia epäonnistumisista.

LÄHTEET

- Hakamäki, Matti 2017. [Kuudesluokkalaisten uimataito Suomessa](#). Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 323.
- Huhta, Helena 2013. Monikulttuurisen suomalaiset huippu-urheilijoina. Teoksessa M. Piispa & H. Huhta (toim.) [Epätavallisia elämänkulkuja. Huippu-urheilijat ja -taiteilijat 2000-luvun Suomessa](#). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 61, 79–144.
- Liikuntalaki 2015. 390/10.4.2015. www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390
- OKM 2017. Hakuohje vuodelle 2017. Kehittämisyhteistyö kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla. Viitattu 21.2.2017. www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/kotouttaminen.html
- OPM 2010. Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja -selvityksiä 2010:16. www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi
- Maijala, Hanna-Mari 2014. [Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla. Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011–2013](#). Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 290.
- Maijala, Hanna-Mari & Pasanen, Sanna 2015. [Matalan kynnyksen liikunnallinen ilta- ja iltapäivätoiminta – Easysport-hankkeen toteuttaminen ja kehittäminen vuosina 2010–2013](#). Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 300.
- Matikka, Anni, Luopa, Pauliina, Kivimäki, Hanne, Jokela, Jukka & Paananen, Reija 2014. [Maahanmuuttajataustaisten 8.- ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi – Koulu-terveyskysely 2013](#). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 26/2014.
- Pyykönen, Janne 2015. [Kehittämisyhteistyö kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Vuonna 2015 aloittaneiden hankkeiden esittely](#). Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 316.
- Zacheus, Tuomas 2010. Liikunnan ja urheilun merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle. Kasvatus ja Aika 4 (2), 216–222. www.kasvatus-ja-aika.fi/site/?page_id=276
- Zacheus, Tuomas 2011. Liikunta monen kulttuurin kohtaustilaksi? Liikunta & Tiede 48 (4), 10–15. www.lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt411_10-15_lowres1.pdf
- Zacheus, Tuomas, Koski, Pasi & Tähtinen, Juhani 2012. Maahanmuuttajat ja liikunta. Liikuntasuhteen merkitys kotoutumiseen Suomessa. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A: 212.

LIITTEET

LIITE 1 Yhteenveto avustusta saaneista hankkeista 2015–2016: taulukko 5 ja kuviot 15–17.

TAULUKKO 5 Yhteenveto vuosien 2015 ja 2016 myönnettyistä avustuksista.

Kunta	Hankkeen nimi		Avustus 2015 (€)	Avustus 2016 (€)
	2015 (/ 2016 jatkohankkeilla)	2016 (uudet hankkeet tai eri nimi kuin v. 2015)		
Espoo	Espoon monikulttuurinen liikuntapolku		27 000	27 000
Hamina	HaLii - Hamina liikkuu - maahanmuuttajat liikkumaan		75 000	40 000
Hanko	Hauskaa yhdessäoloa yli kulttuurirajojen liikunnan avulla		8 000	9 000
Helsinki	Naiset yhdessä liikkumaan -hanke		48 000	60 000
Helsinki	Yhdessä Liikkumaan 5	Yhdessä Liikkumaan 6	162 000	150 000
Hirvensalmi	Rajatonta liikuntaa kaikille 3 (RLK3)		4 000	-
Hyvinkää	Liikkeelle!		22 000	19 000
Iisalmi	Liikuntapalvelut tutuksi		32 000	10 000***
Imatra / Lappeenranta	Liikunta yhdistää II		171 000	110 000
Joensuu	KOTO	Minä, sinä, me, liikumme! Osallisuutta liikunnan avulla	20 000	7 000
Juva		Kaikki Liikkuu	-	9 000
Järvenpää	Uudet Juuret		38 000	23 000
Kaarina	Halaten liikkeelle		8 000	-
Kajaani	Liikuntapalvelut tutuksi		8 000	9 500
Kauniainen		Liikuntaa ja liikettä Granissa	-	15 000
Kemi	Liikkuva hanke	Liikkuva hanke 2	8 000	10 500

Kunta	Hankkeen nimi		Avustus 2015 (€)	Avustus 2016 (€)
	2015 (/ 2016 jatkohankkeilla)	2016 (uudet hankkeet tai eri nimi kuin v. 2015)		
Kerava		Kerava kodiksi - maahanmuuttajanaisten kotouttaminen liikunnan avulla	-	18 000
Kihniö		Monikulttuurisuutta takametsiin	-	15 000
Kirkkonummi	Move it	Liikunta yhdistää -hanke	22 000	50 000
Kitee		Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla Kiteellä	-	15 000
Kokkola	Tuu mukaan!		26 000	30 000
Kotka		Potkua kotoutumiseen!	-	17 000
Kouvola	MaaLi -maahanmuuttajien liikuntaa Kouvolassa		50 000	30 000
Kristiinankaupunki	Delaktig&Idrott/Osallisuus&Liikunta		25 000	8 000
Kyyjärvi/Kivijärvi		Kotoudu liikkumalla Kyyjärvellä	-	23 000
Lahti		LIIKETTÄ ilman rajoja - maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla	-	90 000
Lieksa	Maahanmuuttajien kotoutuminen liikunnan avulla-hanke		15 000	12 000
Lieto	Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla		6 000	-
Maalahti		MINI-projektet, Malax integrering av nyfinländare genow idrott	-	10 000
Mikkeli	Kaikki Liikkumaan -hanke		30 000	-
Mustasaari		Integration inom idrott	-	6 000
Mäntyharju	Yhdessä liikkeellä		12 000	-
Närpiö		Integrering av invandrare med hjälp av idrott	-	15 000
Oulu	I Love Sport Oulu	Liikumme yhdessä - kehittämishanke	36 000	43 000
Pietarsaari		Integration genom motion och idrott i Jakobstadsnejden	-	30 000

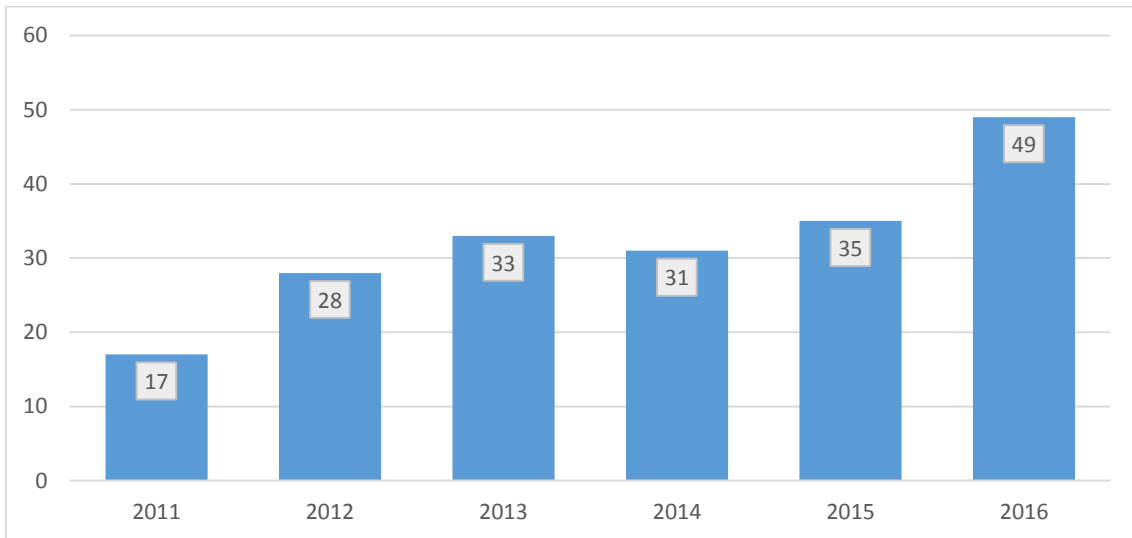
Kunta	Hankkeen nimi		Avustus 2015 (€)	Avustus 2016 (€)
	2015 (/ 2016 jatkohankkeilla)	2016 (uudet hankkeet tai eri nimi kuin v. 2015)		
Pihtipudas/Viitasaari		Vuorovaikutusta Viitasaarella - Monikulttuurinen lasten ja nuorten liikuntahanke	-	10 000
Pirkkala		Kotona Pirkkalassa - kotouttamishanke maahanmuuttajille	-	28 000
Porvoo	Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla	Porvoon liikuntamahdollisuudet tutuiksi	5 000	9 000
Pudasjärvi	Liikuntaa kaikille		20 000	-
Punkalaidun	Monikulttuurisesti liikkuen	Tuhat liikkeelle	12 000	15 000
Pyhtää		Pyhtään liikuntakaverit	-	9 000
Raahe		SportFlow Raahe - Hyvää tuulta liikunnalla	-	20 500
Raasepori	Kolmen hankkeen kokonaisuus:	Kahden hankkeen kokonaisuus:		
	1) Syyriasta Suomeen liikkumaan -kotoutumishanke	1) Terveeksi liikkujaksi Raaseporissa	22 000	25 000
	2) Hälsofrämjande motion och avslappning för invandrarkvinnor	2) FC-SLIMMIT - jalkapallojoukkue		
	3) Barnläger med motionsinriktning i samarbete med Wau			
Riihimäki	Sportti Steppi		32 000	35 000
Rovaniemi	Koto-liikuntahanke**		-	19 000
Saarijärvi		Yhdessä enemmän - Maahanmuuttajien liikuntakotoutus Saarijärven seudulla	-	5 000
Salo		Matala kynnyks liikumaan kouluissa	-	4 000
Savonlinna	Liikutaan yhdessä- maahanmuuttajien kotouttamishanke liikunnan avulla		11 000	5 000
Sipoo		Tule mukaan - Kom med! Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla Sipoossa	-	30 000
Tampere	Tampere Respect		15 000	-
Tampere		Lisää Liikettä -liikuntaa kotouttavasti Tampereella hanke	-	30 000

Kunta	Hankkeen nimi		Avustus	Avustus
	2015 (/ 2016 jatkohankkeilla)	2016 (uudet hankkeet tai eri nimi kuin v. 2015)	2015 (€)	2016 (€)
Tampere / Turku	Monikulttuurinen IP-toiminta		55 000	55 000
Tornio	Lähdetään liikkeelle!	Vauhtia töppösiin!	20 000	15 500
Turku	OnMove - Liikuntakerhot Turun maahanmuuttajalasten ja -perheiden kotouttamisen tukena		20 000	-
Vaasa	Kerhotuutorointi		30 000	30 000
Vaasa		Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla	-	20 000
Vantaa	Sporttia kaikille		218 000	154 000
Yhteensä:			1 313 000	1 430 000

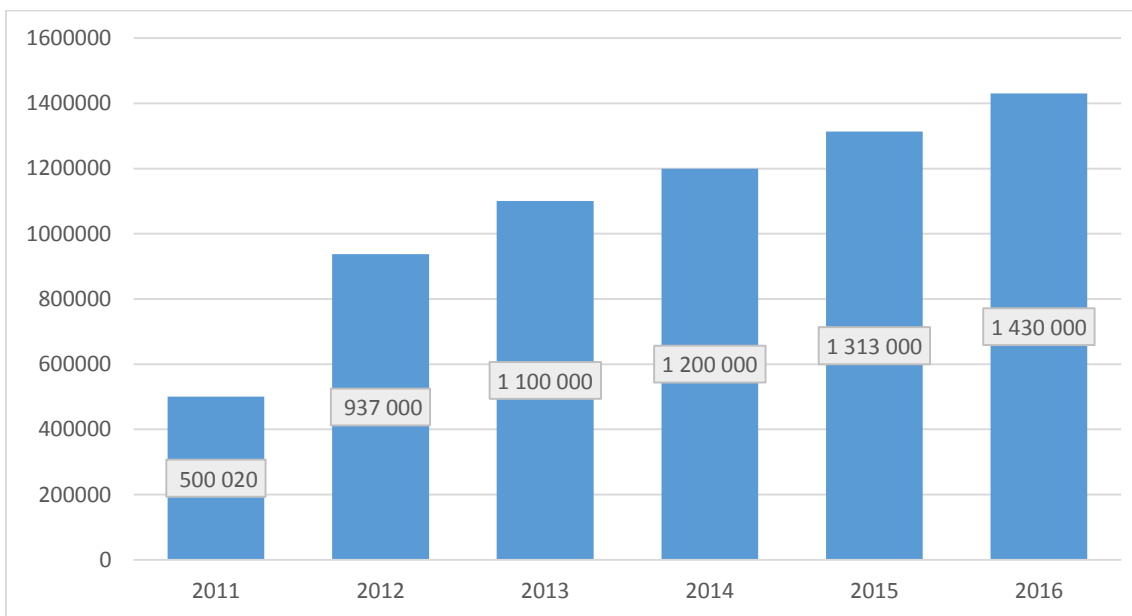
* Useat hankkeet ja kunnat ovat saaneet avustusta jo pidempään kuin näinä kahtena vuotena. Tässä kuitenkin esitetään vain vuoden 2015 ja 2016 avustukset.

** Rovaniemen hanke oli toiminnassa myös vuonna 2015, mutta se rahoitti toimintaansa edelliseltä vuodelta siirretyllä avustuksella

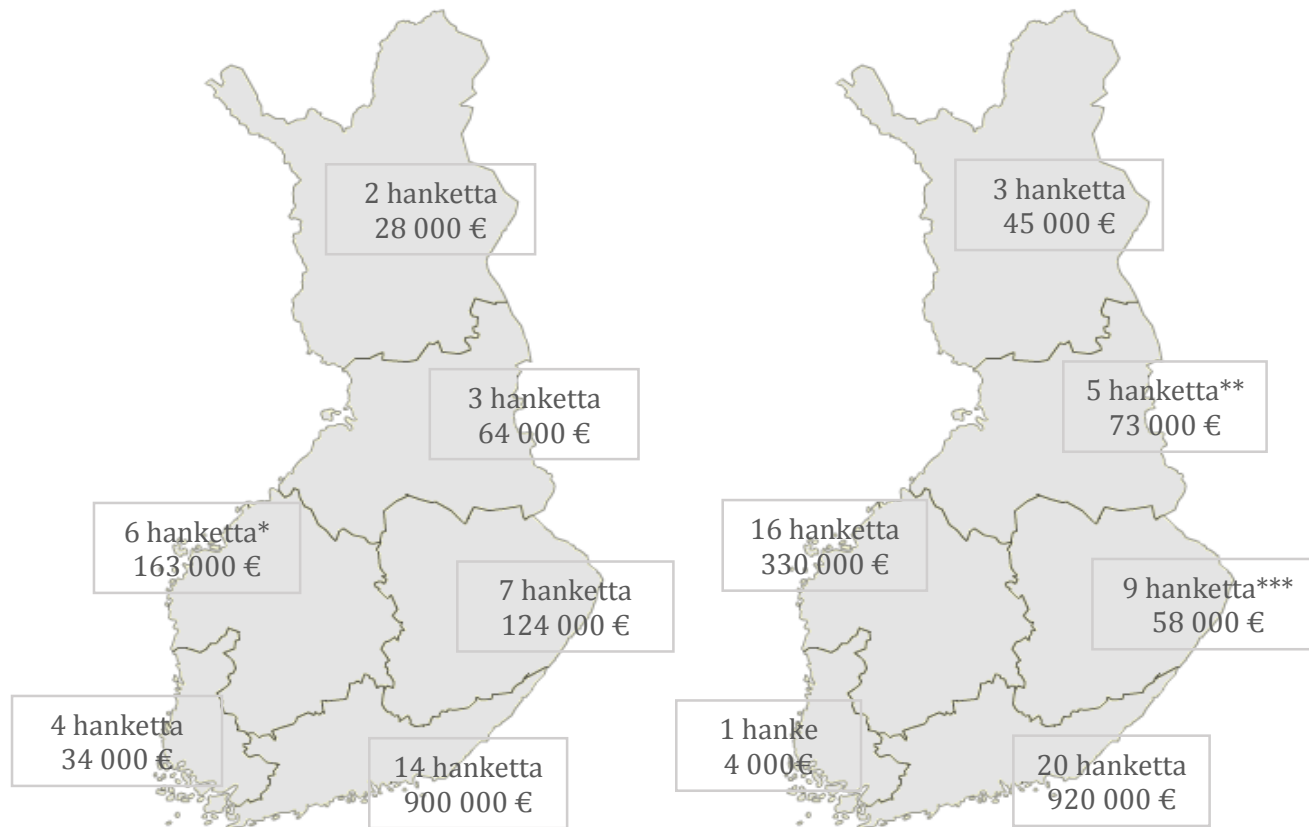
*** Peruuttanut hakemuksensa

KUVIO 15 Myönnetyt avustukset 2011–2016: Hankkeiden lukumäärä.

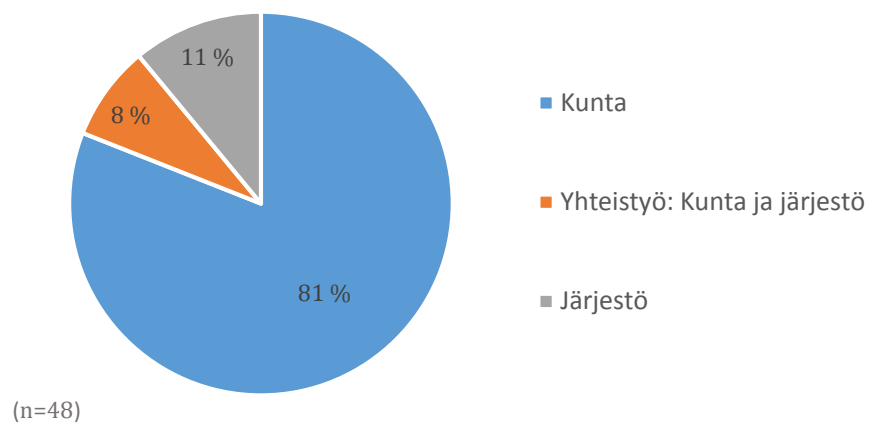

KUVIO 16 Myönnetyt avustukset 2011–2016: euroa (€).

*1 hylätty hakemus, ** 2 hylättyä hakemusta, *** 3 hylättyä hakemusta

KUVIO 17 Saapuneiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten jakautuminen AVI-alueittain 2015 (vas.) ja 2016 (oik.).

KUVIO 18 Hankkeiden omistajuus: Organisaatio, joka koordinoi ja hallinnoi toimintaa käytännön tasolla.

Maahanmuuttajaliikunnan* kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi – Vuosi 2015

* Koskee kehittämishankkeita, jotka ovat saaneet Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää kehittämisavustusta kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla.

HANKKEEN TAUSTAT VUONNA 2015

1. Kunta*

2. Avustusta saaneen hankkeen nimi*

3. Mikä on kunnan rooli hankkeessa?*

- vastaa pääsääntöisesti hankkeen toiminnasta
- rahoittaa hanketoimintaa (ts. siirtää avustuksen eteenpäin yhdistykselle tai muulle organisaatiolle)
- yhteishanke kolmannen sektorin toimijan / toimijoiden kanssa (yhdistys, järjestö tai muu vastaava), minkä?

- yhteishanke toisen kunnan kanssa, minkä?

- yhteishanke jonkin muun toimijan kanssa, minkä?

4. Kuinka paljon henkilötyötunteja hankkeeseen käytettiin keskimäärin viikossa?*

5. Oliko hankkeeseen palkattu maahanmuuttajataustaisia henkilöitä? *)*

- ei
- kyllä, kuinka monta henkilöä

6. Toimiko hankkeessanne vapaaehtoisia?*

- ei
- kyllä, kuinka monta henkilöä

7. Oliko vapaaehtoisina maahanmuuttajataustaisia henkilöitä?*

ei

kyllä, kuinka monta henkilöä

*) Tässä kyselyssä käsitteitä maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustainen käytetään yleiskäsitteenä, joka kuvaa kaikkia ulkomailla syntyneitä ja maahan muuttaneita henkilöitä, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Maahanmuuttajataustaisia ovat muun muassa pakolaiset, siirtolaiset, paluumuuttajat ja muut ulkomaalaiset sekä turvanpaikanhakijat. Maahanmuuttajataustaisia ovat myös henkilöt, jotka ovat syntyneet Suomessa, mutta joiden molemmat vanhemmat ovat syntyneet muualla.

KESKEISIMMÄT KUMPPANIT VUONNA 2015

8. Kuinka monen eri organisaatiotoimijan kanssa hanke teki yhteistyötä vuonna 2015 (esimerkiksi vastaanottokeskus 1, maahanmuuttajayhdistys 3, liikuntayhdistys 4...)? Vastatkaa niin, että yksi kumppani tulee lasketuksi ainoastaan yhteen vaihtoehtokategoriaan.

lukumäärä

maahanmuuttajayhdistys *

liikuntaseura *

muu kunnan hallinnonala *

yritys *

oppilaitos *

vastaanottokeskus *

muu *

Jos vastasit edelliseen muu, niin mikä

TOIMINTA SUHTEESSA KEHITTÄMISAVUSTUKSEN TAVOITTEISIIN VUONNA 2015

OSALLISTUJAMÄÄRÄT

Arvioi hankkeen toimintojen osallistujamääriä ja käyntikertoja (sekä maahanmuuttajataustaiset että kantaväestöön kuuluvat osallistujat).

Jos hankkeen ei järjestänyt kyseistä toimintaa tai määrää ei muusta syystä voida arvioida, kirjatkaa lukumäärään 0 ja kirjoittakaa lyhyesti (max. 200 merkkiä), miksi määrää ei voida arvioida.

9. Kuinka monta **henkilöä** säännölliseen (noin viikoittaiseen) toimintaan (esim. liikuntatunnit, tai -kerhot) arvioidaan osallistuneen vuoden 2015 aikana (koko vuosi)?*

10. Kuinka monta **käyntikertaa** säännöllisestä (noin viikoittaisesta) liikuntatoiminnastanne (esim. liikuntatunnit tai -kerhot) arvioidaan kertyneen vuoden 2015 aikana (koko vuosi)?*

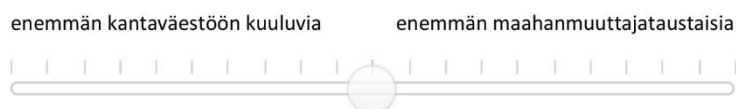
11. Kuinka monta **henkilöä** erilaisiin kertaluonteisiin toimintoihin (esim. leirit, kurssit, koulutukset) arvioidaan osallistuneen vuoden 2015 aikana (koko vuosi)?*

12. Kuinka monta **henkilöä** erilaisiin järjestämiinne tapahtumiin arvioidaan osallistuneen vuoden 2015 aikana (koko vuosi)?*

13. Haluatteko täsmentää jotain osallistujamääriin liittyvää tietoa?

KOHDERYHMÄT VUONNA 2015

14. Arvioi kuinka suuri osuus liikuntatoimintaan osallistuneista oli maahanmuuttajataustaisia henkilöitä

15. Hankkeessa huomioitiin erityiskohderyhmänä*

- Maahanmuuttajatytöt
- Maahanmuuttajanaiset
- Muu vaikeasti tavoitettava maahanmuuttajaryhmä, mikä

- Ei erityiskohderyhmää

16. Mitä vieraskielistä ryhmää toimintanne osallistui eniten?*

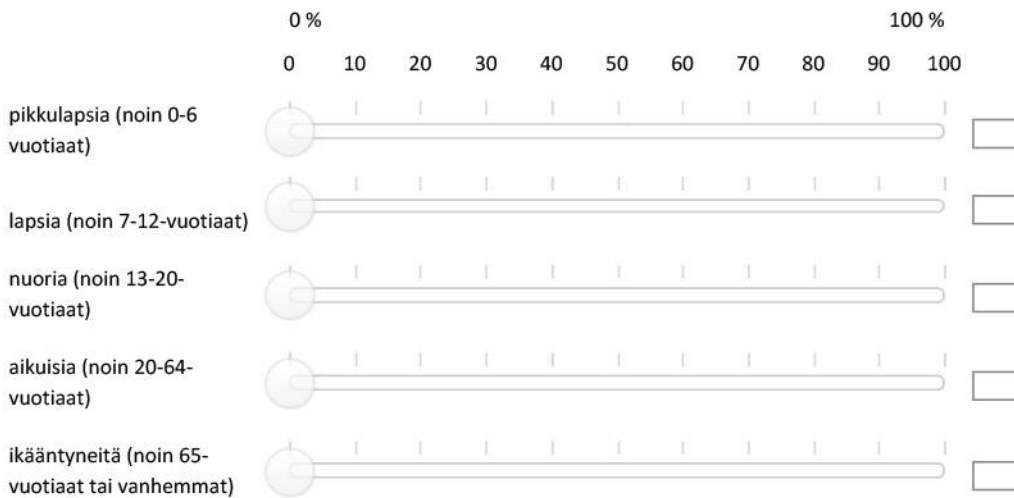
- Venäjä
- Somali
- Arabia
- Kurdi
- Persia
- Thai
- Vietnam
- Muu, mikä?

17. Olivatko liikuntatoimintaan osallistuneet maahanmuuttajataustaiset henkilöt arviolta enimmäkseen:*

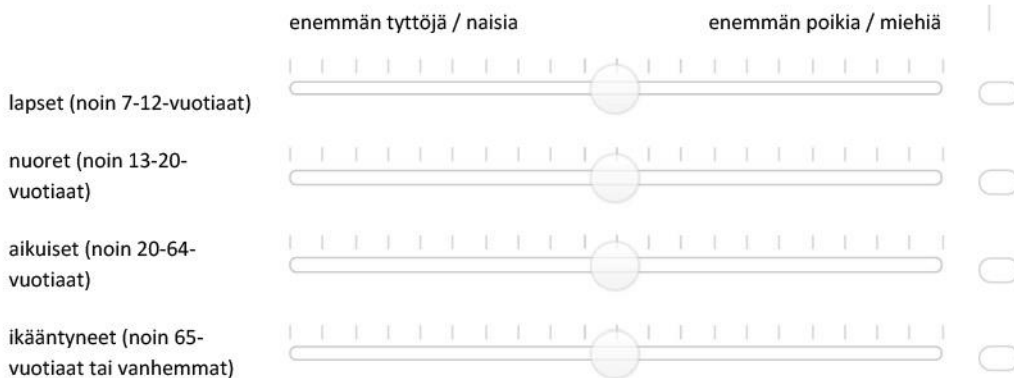
- ensimmäisen polven maahanmuuttajia (maahanmuuttajia, jotka ovat itse muuttaneet ulkomailta Suomeen)
- toisen polven maahanmuuttajia (Suomessa syntyneitä henkilöitä, joiden molemmat vanhemmat ovat maahanmuuttajia)
- yhtä paljon molempia
- ei voida arvioida

18. Mitä maahanmuuttajataustaisia ryhmiä hankkeessa koettiin vaikeimmaksi tavoittaa (huomioiden esimerkiksi ikä, etnisyys tai sukupuoli)? Miksi?*

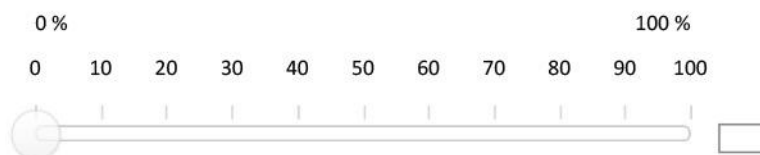
19. Arvioikaa, kuinka monta prosenttia osallistujista oli (huomioi, että vastaus summautuu sataan):

20. Arvioikaa hankkeenne liikuntatoiminnan osallistujien sukupuolijakaumaa (jos hankkeenne ei tavoittanut kyseistä ikäryhmää, painakaa valintaa oikeasta reunasta) Jätä vastaus tyhjäksi

21. Arvioikaa kuinka suuri osuus liikuntatoimintaan osallistuneista osallistui perheliikuntaan

22. Arvioikaa hankkeenne järjestämän perheliikunnan osallistujien sukupuolijakaumaa

23. Haluatteko täsmentää jotain liikuntatoiminnan kohderyhmiin liittyvää tietoa?

TOIMINNAN SISÄLTÖ JA TAVOITTEET VUONNA 2015

24. Hankkeessa toteutettiin monikulttuurista lasten ja nuorten liikuntaa*

- Ei
 Kyllä, millä tavalla

25. Hankkeessa toteutettiin perheliikuntaa*

- Ei
 Kyllä, millä tavalla

26. Hankkeessa toteutettiin aikuisten terveyttä edistävää liikuntaa*

- Ei
 Kyllä, millä tavalla

27. Hankkeessa luotiin edellytyksiä urheilu- ja liikuntaseurojen monikulttuuriseen liikuntaan*

- Ei
 Kyllä, millä tavalla

28. Hankkeessa pyrittiin tavoitteellisesti edistämään liikunnan yhdenvertaisuutta*

- Ei
 Kyllä, millä tavalla

29. Hankkeessa pyrittiin tavoitteellisesti edistämään maahanmuuttajien osallisuutta ja sosiaalisten suhteiden kehittymistä*

- Ei
 Kyllä, millä tavalla

30. Oliko hankkeellanne jotain muita keskeisiä tavoitteita? Jos oli, niin millä keinoin asetettuihin tavoitteisiin pyrittiin pääsemään?

31. Hankkeen parissa järjestettävän toiminnan kustannus pääpiirteissään oli*

- maksutonta kaikille
- maksutonta maahanmuuttajataustaisille henkilöille, maksullista muille
- alennettu osallistumismaksu maahanmuuttajataustaisille henkilöille
- sama osallistumismaksu kaikille
- vaihteli eri toiminnoissa, miten

MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN LIIKUNNAN AVULLA

Kyselyn seuraavassa osiossa voitte kuvata hankkeenne toimintaa koko siltä ajalta, kun hanke on saanut kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla.

32. Onko hankkeenne toiminta mielestänne edistänyt maahanmuuttajien kotoutumista?*

- ei lainkaan
- vähäisissä määrin
- jonkin verran
- paljon
- erittäin paljon

33. Jos mielestänne hankkeenne on edistänyt maahanmuuttajien kotoutumista, millä keinoin hanke on vaikuttanut siihen?

VAIKUTTAVUUS, TOIMIVAT KÄYTÄNNÖT JA RATKAISUMALLIT

34. Millä tavoin hankkeenne on itse seurannut toiminnan vaikuttavuutta ja laatua?*

35. Mikä on ollut hankkeessanne suosituinta toimintaa?*

36. Miksi luulette mainitun suosituksen toiminnan olleen niin suosittua?*

37. Mikä on ollut hankkeenne kannalta pahiten hankaloittava tekijä?*

38. Oletteko saaneet ratkaistua mainitun hankaloittavan tekijän? Jos kyllä, millä lailla?*

VAKIINNUTTAMINEN

39. Onko hankkeenne toiminta kirjattu osaksi kunnan kotouttamisohjelmaa?*

- ei
 kyllä

40. Onko hankkeenne toiminta kirjattu osaksi jotain muuta kunnan hallinnollista suunnitelmaa tai toimenpideohjelmaa?*

- ei
 kyllä, mitä

41. Saako hankkeenne vuonna 2016 kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla?*

- ei
 kyllä

42. Jos hankkeenne kehittämisavustus loppuisi kuluvan toimintavuoden jälkeen, jatkuisiko hankkeenne toiminta? Millä tavalla?

43. Jos hankkeenne kehittämisavustus on jo loppunut, jatkuiko hankkeenne toiminta? Millä tavalla?

44. Onko hankkeessanne muotoutunut joitain sellaisia käytänteitä tai toimintamalleja, jotka ovat jo vakiintuneet osaksi kunnan perustoimintaa? Mitä?*

45. Vapaa sana

Kiitos vastauksestanne!